

ALANYA

3-4-5 MAYIS
2018

ULUSLARARASI
DİN BİLİMLERİ
SEMPOZYUMU

*International Symposium
on Religious Sciences*

SEMPOZYUM ÖZET KİTAPÇIĞI

ASOSCONGRESS 2018 CONFERENCE ABSTRACTS

EDİTÖR

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed ZİNCİRLİ

ISBN: 978-605-2132-31-9

#asoscongress

www.asoscongress.com

IV. ULUSLARARASI DİN BİLİMLERİ SEMPOZYUMU ÖZET KİTAPÇIĞI

ISBN: 978-605-2132-31-9

Yayın Yönetmeni

Muhammet Özcan

Yayın Editörü

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed ZİNCİRLİ

Kapak Tasarımı

Bülent Polat

Erişime Açıldığı Tarih

09.05.2018

Asos Yayınevi

1.baskı

Adres: Çaydaçıra Mah. Hacı Ömer Bilginoğlu Cad. No: 67/2-4/MERKEZ/ELAZIĞ

Telefon: 0532 643 75 23

Mail Adresi: asos@asosyayinlari.com

Web: www.asosyayinlari.com

Instagram: <https://www.instagram.com/asosyayinevi/>

Facebook: <https://www.facebook.com/asosyayinevi/>

Twitter: <https://twitter.com/Asosyayinevi>

Özet kitapçığında yayınlanan tüm bildiriler Sobiad tarafından indekslenmiş, İntihal.net tarafından benzerlik denetiminden geçirilmiştir.

Sempozyum Onursal Başkanı

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Ahmet Pınarbaşı

Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Hasan Onat

Sempozyum Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Leyla Harputlu

Doç. Dr. Özcan Bayrak

Doç. Dr. Serdar Yavuz

Doç. Dr. Sebahattin Devecioğlu

Doç. Dr. Ahmet Nusret Bulgurcuoğlu

Dr. Öğretim Üyesi Ahmed Aldyab

Dr. Öğretim Üyesi Bahar Öcal Apaydın

Dr. Öğretim Üyesi Hüsamettin Karataş

Dr. Öğretim Üyesi Nacide Uysal

Dr. Öğretim Üyesi Seda Taş

Dr. Öğretim Üyesi Yavuz Uysal

Arş. Gör. Serdar Arslan

Arş. Gör. Nuri Çelikel

Arş. Gör. Kemal Sür

Arş. Gör. Nazlı Türker

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Abdulkadir Baharçiçek

Prof. Dr. Abdullah Soysal

Prof. Dr. Adnan Çelik

Prof. Dr. Ahmet Ağca

Prof. Dr. Ahmet Aksın

Prof. Dr. Ahmet Buran

Prof. Dr. Ahmet Yatkın

Prof. Dr. Aleksandra Vranes

Prof. Dr. Ali Özdemir

Prof. Dr. Ali Tilbe

Prof. Dr. Ali Yılmaz Gündüz

- Prof. Dr. Anaid Donabedian Inalco
Prof. Dr. Ayhan Aydın
Prof. Dr. Ayşe Banu Karadağ
Prof. Dr. Bahri Ata
Prof. Dr. Belkacem Boumahdi
Prof. Dr. Belkıs Özkara
Prof. Dr. Bünyamin Akdemir
Prof. Dr. Bünyamin Aydın
Prof. Dr. Canan Çetin
Prof. Dr. Candalene J. McCombs
Prof. Dr. Cemal Avcı
Prof. Dr. Cemile Hesenzade
Prof. Dr. Choi Han - Woo
Prof. Dr. Cihan Işıksan
Prof. Dr. Daoud Djefafla
Prof. Dr. David Carr
Prof. Dr. Elena Oganova
Prof. Dr. Elif Yüksel Oktay
Prof. Dr. Emre Erol
Prof. Dr. Ercan Alkaya
Prof. Dr. Erica H. Gilson
Prof. Dr. Erol Asiltürk
Prof. Dr. Eva Agnes Csato
Prof. Dr. Fadime Suata Alpaslan
Prof. Dr. Flera Sayfulina
Prof. Dr. Füsün Ataseven
Prof. Dr. Füsün Çınar Altıntaş
Prof. Dr. Gülay Budak
Prof. Dr. Gwendolyn Alexander
Prof. Dr. H. Birsen Hekimoglu-Örs
Prof. Dr. Hacer Tor
Prof. Dr. Haluk Emiroğlu
Prof. Dr. Hasan Tutar
Prof. Dr. Hasan Onat
Prof. Dr. Himmet Karadal
Prof. Dr. Hocine Boukara

- Prof. Dr. Işıl Uluçam Wegmann
Prof. Dr. İ. Gülsel Sev
Prof. Dr. İbrahim Kavaz
Prof. Dr. İbrahim Kocabaş
Prof. Dr. İbrahim Örnek
Prof. Dr. İbrahim Solak
Prof. Dr. İlhan Genç
Prof. Dr. İsmail Bakan
Prof. Dr. İsmail Bekçi
Prof. Dr. İpek Deveci Karakoç
Prof. Dr. Joachim Klose
Prof. Dr. Kathleen Malu
Prof. Dr. Kazuyuki Nagai
Prof. Dr. Kemal Şenocak
Prof. Dr. Khalil Awda
Prof. Dr. Kim Hyo Joung
Prof. Dr. Liptai Kalman
Prof. Dr. Ljiljana Markoviç
Prof. Dr. Lubov Kopanitsya
Prof. Dr. Mahmut Tekin
Prof. Dr. Mashood Baderin
Prof. Dr. Mehmet Akif Özdoğan
Prof. Dr. M. Ali Kırman
Prof. Dr. Mehmet Arslan
Prof. Dr. Mehmet Dursun Erdem
Prof. Dr. Mehmet Nuri Gömlüksiz
Prof. Dr. Mehmet Özkarcı
Prof. Dr. Mehmet Tıraş
Prof. Dr. Mohammed Hardan Ali
Prof. Dr. Moheddin Bananeh
Prof. Dr. Mukadder Boydak Ozan
Prof. Dr. Mukadder Erkan
Prof. Dr. Mustafa Arslan
Prof. Dr. Mustafa Bulat
Prof. Dr. Mustafa Çevik
Prof. Dr. Mustafa Safran

- Prof. Dr. Mustafa Taşlıyan
Prof. Dr. Nabeel Madallah Hamad Al-Obaidi
Prof. Dr. Nadir İlhan
Prof. Dr. Nassıra Hedjerassi
Prof. Dr. Orhan Çoban
Prof. Dr. Olena Ivanovska
Prof. Dr. Pınar Süral Özer
Prof. Dr. Recep Dikici
Prof. Dr. Roberto Veraldi
Prof. Dr. Sabahat Bayrak Kök
Prof. Dr. Sanjin Kodric
Prof. Dr. Semra Güney
Prof. Dr. Sedat Cereci
Prof. Dr. Serap Çabuk
Prof. Dr. Serpil Ağcakaya
Prof. Dr. Sevil Mehdiyeva
Prof. Dr. Süleyman Cem Şaklanlı
Prof. Dr. Süleyman Uysal
Prof. Dr. Sven Tarp
Prof. Dr. Şevki Özgener
Prof. Dr. Tofiq Abdülhasanli
Prof. Dr. Tahir Akgemci
Prof. Dr. Tahir Balcı
Prof. Dr. Tarık Özcan
Prof. Dr. Tetsuya Sato
Prof. Dr. Tom Schoeneman
Prof. Dr. Viktoria Serzhanova
Prof. Dr. Yavuz Taşkiran
Prof. Dr. Woo Chan Duck
Prof. Dr. Zeynep Hatunoğlu

Doç. Dr. Ahmet Akkaya
Doç. Dr. Ahmet Kara
Doç. Dr. Ahmet Talimciler
Doç. Dr. Altan Doğan
Doç. Dr. Ayşe Nazlı Ayyıldız Unnu

- Doç. Dr. Besir Mustafayev
Doç. Dr. Beyhan Zabun
Doç. Dr. Beyhan Kanter
Doç. Dr. Bülent C. Tanrıtanır
Doç. Dr. Burçin Cevdet Çetinsöz
Doç. Dr. Cemal İyem
Doç. Dr. Duygu Kızıldağ
Doç. Dr. Dündar Alikılıç
Doç. Dr. Elmas Şahin
Doç. Dr. Emel Bahar
Doç. Dr. Emin Çelebi
Doç. Dr. Erdal Arlı
Doç. Dr. Elmira Memmedova Kekeç
Doç. Dr. Esra Birkan Baydan
Doç. Dr. Fatih Arslan
Doç. Dr. Fatih Kanter
Doç. Dr. Fatih Mehmet Öcal
Doç. Dr. Fatih Özek
Doç. Dr. Fatma Nur Yorgancılar
Doç. Dr. Ferit İzci
Doç. Dr. Funda Kızıler Emer
Doç. Dr. Gadir Bayramlı
Doç. Dr. Gulnara Kanbarova
Doç. Dr. Gül Kayalidere
Doç. Dr. Güldane Araz Ay
Doç. Dr. Güler Tozkoparan
Doç. Dr. Halil Tokcan
Doç. Dr. Haluk Pınar
Doç. Dr. Hasan Güner Berkant
Doç. Dr. Hatice Hicret Özkoç
Doç. Dr. Hüseyin Köksal
Doç. Dr. İbrahim Ethem Taş
Doç. Dr. İbrahim Işıtan
Doç. Dr. İrina Pokrovskaya
Doç. Dr. İhsan Erdem Sofracı
Doç. Dr. Kader Sürmeli

- Doç. Dr. Kemal Erol
Doç. Dr. Kürşat Çelik
Doç. Dr. Lübüb Çimpoeş
Doç. Dr. Mahmut Yardımcıoğlu
Doç. Dr. Mehmet Sarı
Doç. Dr. Lütfiye Özdemir
Doç. Dr. Mary Beth Schaefer
Doç. Dr. Muhittin Kapaşahin
Doç. Dr. Murat Elmalı
Doç. Dr. Mehmet Ak
Doç. Dr. Mustafa Karabulut
Doç. Dr. Mustafa Kısakürek
Doç. Dr. Mutlu Deveci
Doç. Dr. Nazile Abdullazade
Doç. Dr. Nazmi Özerol
Doç. Dr. Necdet Yaşar Bayatlı
Doç. Dr. Nesrin Deliktaşlı
Doç. Dr. Nevin Özdemir
Doç. Dr. Nevzat Yüksel
Doç. Dr. Nurullah Ulutaş
Doç. Dr. Nusret Göksu
Doç. Dr. Olca Sürgevil
Doç. Dr. Onur Köksal
Doç. Dr. Özcan Bayrak
Doç. Dr. Özlem Demirel Dönmez
Doç. Dr. Salih Yeşil
Doç. Dr. Sare Şengül
Doç. Dr. Saffet Kartopu
Doç. Dr. Sebahattin Devecioğlu
Doç. Dr. Seçil Fettahlıoğlu
Doç. Dr. Selçuk Balı
Doç. Dr. Selahattin Kaymakçı
Doç. Dr. Sibel Cengiz
Doç. Dr. Sibel Kılıç
Doç. Dr. Sibel Üst Erdem
Doç. Dr. Şafak Kaypak

Doç. Dr. Tamer Budak
Doç. Dr. Tarana Khalilova Ahmed Gizi
Doç. Dr. Tuba Büyükbeşe
Doç. Dr. Tudora Arnaut
Doç. Dr. Turan Akkoyun
Doç. Dr. Türkan Erdoğan
Doç. Dr. Ümran Türkyılmaz
Doç. Dr. Ünal Taşkın
Doç. Dr. Yegane Çağlayan
Doç. Dr. Yılmaz Karadeniz
Doç. Dr. Yusuf Şahin
Doç. Dr. Yücel Ayrıçay
Doç. Dr. Yüksel Gögebakan
Doç. Dr. Zeki Coşkuner

Dr. Öğretim Üyesi Adnan Altun
Dr. Öğretim Üyesi Ahmet Çiçekler
Dr. Öğretim Üyesi Ahmet Turan Sinan
Dr. Öğretim Üyesi Arif Selim Eren
Dr. Öğretim Üyesi Bahadır Köksalan
Dr. Öğretim Üyesi Bahar Öcal Apaydın
Dr. Öğretim Üyesi Banu Tanrıöver
Dr. Öğretim Üyesi Bekir Kayabaşı
Dr. Öğretim Üyesi Bengü Hırlak
Dr. Öğretim Üyesi Beyzade Nadir Çetin
Dr. Öğretim Üyesi Birol İpek
Dr. Öğretim Üyesi Burcu Özge Özaslan Çalışkan
Dr. Öğretim Üyesi Dilek Pembece
Dr. Öğretim Üyesi Duygu Koçak
Dr. Öğretim Üyesi Ebru Onurlubaş
Dr. Öğretim Üyesi Evrim Mayatürk Akyol
Dr. Öğretim Üyesi Fadime Tosik Dinç
Dr. Öğretim Üyesi Fahri Kılıç
Dr. Öğretim Üyesi Fikret Birdişli
Dr. Öğretim Üyesi Gökçen Şahmaran Can
Dr. Öğretim Üyesi Gülsüm Vezir Oğuz

- Dr. Öğretim Üyesi Hakan Yalap
Dr. Öğretim Üyesi Hikmet Maraşlı
Dr. Öğretim Üyesi Hüsamettin Karataş
Dr. Öğretim Üyesi İbrahim Görücü
Dr. Öğretim Üyesi İdil Tuncer Kazancı
Dr. Öğretim Üyesi İzzet Taşar
Dr. Öğretim Üyesi Kürşat Yusuf Aytac
Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Levent Erdaş
Dr. Öğretim Üyesi Lütfi Alıcı
Dr. Öğretim Üyesi Lütfiye Özaydın Akyol
Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Gürlek
Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Yalçın Yılmaz
Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Yılmaz
Dr. Öğretim Üyesi Mustafa Uğraş
Dr. Öğretim Üyesi Nacide Uysal
Dr. Öğretim Üyesi Nilüfer Alimen
Dr. Öğretim Üyesi Nurhodja Akbulaev
Dr. Öğretim Üyesi Ömer Tuğrul Kara
Dr. Öğretim Üyesi Özlem Yaşar Uğurlu
Dr. Öğretim Üyesi Ramazan Yirci
Dr. Öğretim Üyesi Recep Özdemir
Dr. Öğretim Üyesi Sara Onur
Dr. Öğretim Üyesi Seçil Eda Kartal
Dr. Öğretim Üyesi Seda Taş
Dr. Öğretim Üyesi Selcen Kök
Dr. Öğretim Üyesi Sezgin Demir
Dr. Öğretim Üyesi Tahir Çelikbağ
Dr. Öğretim Üyesi Tuncay Yavuz Özdemir
Dr. Öğretim Üyesi Türkan Askerova
Dr. Öğretim Üyesi Yavuz Haykır
Dr. Öğretim Üyesi Yavuz Uysal
Dr. Öğretim Üyesi Yeliz Mohan Bursalı
Dr. Öğretim Üyesi Zafer Kahraman

İÇİNDEKİLER

Kültürlerarası Manevi Bakım Uygulamaları Bağlamında Müslüman Bireylere Yönelik Manevi Bakım Önerileri	4
16. Yüzyılda Anadolu'da Alevî/Kızılbaş Zümrelerin Yaşadıkları Bölgeler	5
Abdülehad Dâvûd'un İncil ve Salîb Adlı Eserinde İncil'e Yaklaşımı	6
Ahlak Felsefesi Açısından "Haz" Duygusunun Mahiyeti	7
Âlemin Kıdemi Hakkında Bir Soruya Bir Cevap: İbn Seb'în'de İbn Sînâ Felsefesinin İzleri	8
Anlam Kaybına Uğramış Kelimeler Üzerinden Yapılan Âyet/Hadis Yorumlarının Olumsuz Yansımaları (Ye'cûc Ve Me'cûc Kavramı Özelinde Bir Değerlendirme)	9
Arapça Eğitiminde Dramanın Önemi	10
Asım'dan Diriliş Nesline Sezai Karakoç	13
Bâbürlülere Döneminde Fıkıh Eğitimi ve Medreselerde Okutulan Fıkıh Kitapları	14
Bir Ahlak Eğitimi Sorunu Olarak Cinsel İstismar	15
Budizm ve Aşoka	16
Büyük Selçuklu Devleti Yönetiminde Bağdat'ta İdari Yapı Üzerine Bazı Tespitler	17
Câhiliye Döneminde Zühd Şiiri ve Sosyal Hayata Yansımaları	18
Çocuğun Karakter Gelişiminde Çevresel Faktörlerin Rolü	19
Çocuk Merkezli Hadislerin Din Eğitimi Açısından İncelenmesi	20
Çocuklar Hayatı Nasıl Anlamlandırır"	21
Değerler Eğitimi'nin Referansları Bağlamında Şems'i Tebriz'inin Makalâtı	22
Delhi Türk Sultanlıkları Döneminde Hadis Çalışmaları	23
Dezavantajlı Bireylerle Etkileşimde Din Görevlisi Adayı Öğrencilerin Görüşleri	24
Din Bilimcisi Ne Kadar Agnostiktir" : Çağdaş Din Bilimlerinde Agnostisizm Sorunu	25
Din Eğitimcisi Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi	26
Dindarlık Düzeyi Bağlamında Üniversite Gençliğinin Sosyal Medyaya Bakışı	27
Dindarlık ve Psikolojik Sağlık İlişkisi	28
Dînî Hayatın İçselleşmesi Meselesi: Şekilci ve Yüzeysel Dindarlık Sorununun Tasavvufî Perspektiften Analizi	29
Dini Kimlikteki Aşınmayı Durdurma Zarureti	30
Erasmus'un "Deliliğe Övgü" Kitabında Din Adamlarına Yaptığı Eleştiriler	31
Erdemli Şehrin Başkanı ve Model İnsan The Virtuous City And Model Human	32
Fatiha Suresi Örneğinden Hareketle Milletimizin Kur'an-i Kerim ile Bütünleşmesi ve Türk Milletinin İstikbali Üzerine Düşünceler	33

Fethin Sembol Senti Eyüpsultan'da Tasavvuf Kültürü	34
Gersonides ve The Wars Of The Lord İsimli Eser Üzerine	35
Hadislerin Anlaşılmasında Hâdiselerin Arka Planını Okumanın Sunacağı İmkânlar Üzerine Bir Deneme Hudeybiye Barış Antlaşması Örneği.....	36
İskenderiye'de İlmî Durum: Fetih Öncesi ve Sonrasına Mukayeseli Bir Bakış	37
İslam Düşünce Tarihinde Felsefe Karşıtı Tavrılar	38
İslam Kelamının, Tasavvuf ve Kavramlarına Yönelik İlgisinin Tarihsel ve Epistemik Arka Planı	39
İslam'ın İlk Dönemlerinde Süryanî Hıristiyanlığının Durumu Hakkında - (Arap Yarımadasında İslam Öncesi ve İslam'ın Gelişim Sürecinde Süryanî Hıristiyanlığının Mahiyeti).....	40
Işrâkî Felsefede Soyut Nur ve Ârîzî Nur Ayrımı	41
Kapitalizm Din İlişkisi ve Yahudilik'in Dini Değerlerinin Yeniden Tanımlanması Problemi	42
Kaygı (Havf) ve Ümit (Reca') Arasında İnsan: Kur'an-i Kerim Eksenli Bir İnceleme	43
Keşşâf Hâşiyesi Fütûhu'l-Ğayb'ın Dilbilimsel Tahlili	44
Kıraat Olgusunun Ortaya Çıkışı ve Gelişimi	45
Klasik Dönem İslam Dünyasında Mantık İlminin, Kelâm ve Fıkıh İlmine Katkıları	46
Konfüçyüs Düşüncesinin Toplumsal Yaşam Üzerine Etkisi.....	47
Zihin ve Kalp Düalitesi: Değer Algısındaki Farklılığın Değersizleşmeye Etkisi.....	48
Kur'an Kıssalarındaki Farklı Anlatımlardan Hareketle Kitabı Mukaddes Eleştirisi: Harun Soyu (Kohen) Örneği.....	49
Kur'an-i Kerim Işığında Hz. Musa (A.S.) ile Salih Kul Kıssasının Sunduğu İlahi Mesajlar	50
Kutsal Metinlerde 'intihar' Olgusu Üzerine Bir Değerlendirme	51
Louis Jacobs'ın Kutsal Kitap ve Vahiy Görüşü	52
Medine Pazarında Hz. Peygamber (Sav)'in Koyduğu İlkelerin Günümüz Serbest Piyasa Ekonomisi Açısından Değerlendirilmesi.....	53
Modern ve Postmodern Yaklaşımlar Perspektifinde Din	54
Muammer B. Abbâd'ın Tabii Zorunluluk Nazariyesinin Deizmi Çağrıştırmaları	55
Müminûn Suresi Bağlamında İdeal Mümin Özellikleri.....	57
Nasîrüddîn Tûsî'de Temel Erdemler	58
Ölüye İlişkin Ritüeller ve Bu Ritüellere Etki Eden İnanç Yapıları.....	59
Ortadoğu Coğrafyasının Tarihi Seyri.....	60
Oryantalistlerin Hadis Çalışmalarından Hareketle Din Araştırmalarında Objektiflik Sorunu.....	61
Oryantalistlerin İslam Hukukunun Roma Hukukundan İktibas Edildiğine Dair İddiaları.....	62
Osmanlı Kadızâdeliliği ile Bir Tavrı Olarak Çağdaş Kadızâdelilik Arasındaki Benzerlikler.....	63
Program Çeşitliliği Bağlamında İmam Hatip Liselerinin Misyon ve Vizyon Tanımları Üzerine Bir Değerlendirme	64

Radikal Dini Eğilimler Karşısında Din Eğitiminin Rolü.....	65
Sağlık Hizmetlerinde Manevi Destek Yöntemi Olarak Duanın Kullanılması	66
Sâkînâme Türü Mesnevîlerde Dînî-Tasavvufî Benzetmeler: Aşkî Mustafa Efendi Örneği	67
Şîâ ve Şîf Fırkalara Genel Bakış.....	68
Tarih Yazılıcılığında Mitolojik Unsurlar ve Mübalağalı Anlatımların Kullanımı: İskenderiye Bölgesi ve Fethi Örneği.....	69
Tarihten Günümüze Kızılbaşlık Kavramı	70
Tasavvuf Kültüründeki Zühd Anlayışının Tasavvufî ve Psikolojik Etkileri.....	71
Tevbe Sûresi 107-127. Ayetleri Bağlamında İslam Toplumunda İç Denetim.....	72
Toplumsal Yardımlaşma ve Dayanışma Olgusunun Sosyo-Teolojik Temelleri	73
Üçüncü Bin Yılı Yaşarken, Modern İnsan" Model İnsan"	74
Vurun Kahpeye ve Yeşil Gece Romanlarındaki Dînî ve Tasavvufî Anlayış	75
Yabancı Düşmanlığı ve Irkçılık Bağlamında Dinsel Şiddeti Besleyen Faktörler	76
Yeni Dini Hareketlerin Üye Kazanma ve Kazandıkları Üyeleri Elde Tutma Yöntemleri.....	77
Zamahşerî ve Ebû Hayyân Tefsirlerinin İ'cazu'l-Kur'an Açısından Karşılaştırılması	78

Kültürlerarası Manevi Bakım Uygulamaları Bağlamında Müslüman Bireylere Yönelik Manevi Bakım Önerileri

Dr. Öğretim Üyesi Necmi Karşlı

Öz

Günümüzde manevi destek ve bakımın önemi herkes tarafından kabul edilmekle birlikte bu faaliyetlerin kimler tarafından yürütüleceği, içerik ve amaçlarının ne olması gerektiği konusunda farklı yaklaşım ve uygulamalar bulunmaktadır. Ciddi sağlık sorunları ve ölüme yaklaşmış olma bireylerde korku, kaygı ve strese neden olmaktadır. Bu nedenle psikolojik ve fiziksel sağlık açısından hassas durumda olan bireylere yönelik olan manevi destek hizmetlerinin bu konuda pedagojik eğitim almış bireyler tarafından sunulması önem arz etmektedir. Bu çalışmada, hastane ve diğer kurumlarda manevi bakım hizmetlerini uzun yıllardır sunmakta olan ülkelerdeki uygulamalar incelenmiş, ülkemizde yeni başlamış olan manevi bakım faaliyetleri ile ilgili olarak bir takım öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kültürlerarası Manevi Bakım, İslami Kültürel Bakım Önerileri

16. Yüzyılda Anadolu'da Alevî/Kızılbaş Zümrelerin Yaşadıkları Bölgeler

Dr. Öğretim Üyesi Ümit Erkan

Öz

Osmanlı Tarihinde onu oluşturan çeşitli etnik ve dinî kökenli farklı kültürlere mensup insanların oluşturmuş olduğu yapıyı, bu yapının zaman içindeki değişimini, değişimin yansımalarını, bunların ortaya çıkardığı toplumsal hareketleri anlayabilmek önemli olduğu kadar zor bir iştir. Geniş bir tarihî perspektife sahip olan Osmanlı Devleti'nin toplumsal yapısı hakkında şu ana kadar çeşitli araştırmalar yapılmıştır ve yapılmaya da çok ihtiyaç vardır. İşte bu amaçla XVI. yüzyılda Osmanlı-Safevî mücadelesinin ortaya çıkmasında önemli sorunlardan birini teşkil eden Kızılbaşlar, Anadolu'da önemli bir yekün oluşturmaktadır. Osmanlı tarihçilerinden ve arşiv belgelerinden elde edilen bilgilere göre Anadolu'nun çeşitli yerlerinde yaşayan kızılbaşlar, Osmanlı'nın o bölgelere uygulamış olduğu siyasetin temelinde yer almaktadırlar. Öte yandan Osmanlı'nın sınırlarının oluşmasında ve 16. yüzyılda II. Bayezid döneminden başlamak üzere III. Murad dönemine kadar geçen süre içerisinde Safevîlerle olan mücadele, Anadolu'daki kızılbaşların yaşadıkları yerleri belirleme noktasında önemli bilgiler verecektir. Özellikle Safevî Devleti'nin kurulmasına vesile olan ve onu ayakta tutan unsurların Anadolu'da yaşayan kızılbaş Türkmen gruplardan oluşması onların yaşadıkları bölgeyi belirleme açısından önemlidir. Nitekim kızılbaş Türkmen kesimlerin yaşadıkları yerleri tespit etme noktasında 16. yüzyılda ortaya çıkan ayaklanmalar, başta çağdaş Osmanlı tarihleri olmak üzere birçok Osmanlı arşiv vesikasından ve döneme ait tahrir defterlerinden istifade edilecektir. Bu araştırmayı yapmaktaki amacımız Anadolu coğrafyasındaki önemli bir nüfusu temsil eden zümrelerin belirli bir bölgede yaşayıp yaşamadıklarını, nüfus etkilerini ve güçlerini ortaya çıkarmaktır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Alevî, Kızılbaş, Yavuz Sultan Selim, Şah İsmail

Abdülehad Dâvûd'un İncil ve Salıb Adlı Eserinde İncil'e Yaklaşımı

Dr. Öğretim Üyesi Betül Avcı

Öz

Polemik literatürü günümüzde kelimelerin ve din bilimleri disiplinlerinin ortasında yer almaktadır. Bu tebliğde bir Osmanlı mühtedisi olan Abdülehad Dâvûd (ö. ~1931) ve onun Hıristiyan kutsal kitabının İncil olarak tabir edilen bölümüne polemikçi üsluptaki yaklaşımını din bilimleri çerçevesinde değerlendirmeyi amaçlıyorum. Eski ismi David Benjamin Keldani olan Abdülehad Dâvûd 1867 yılında İran'da doğmuş bir Nesturi Hıristiyandır. Vatikan'da teoloji ve felsefe eğitimi almış olan Dâvûd, 1895 yılında rahip olmuş, beş yıl sonra ruhbanlıktan ayrılmış, akabinde İngiltere'deki Üniteryen Topluluğu'na katılmıştır. 1904 yılında ise İstanbul'da Şeyhülislam Cemaleddin Efendi ile tanışıp Müslüman olan Dâvûd, Osmanlı tebaasına geçmiş ve İstanbul'da çeşitli ilmi ve bürokratik görevler icra etmiştir. 1931 yılı civarında ABD'de vefat eden Dâvûd'un İncil ve Salıb (1913) ve Esrâr-ı İseviyye (1916) adlı iki kitabının yanı sıra Beyânü'l-Hak, Sebîlü'r Reşâd [Sırât-ı Müstakîm], Tablet ve Islamic Review adlı dergilerde pek çok makalesi yayımlanmıştır. Bu tebliğde Abdülehad Dâvûd'un İncil ve Salıb adlı eserinde ele aldığı şekliyle İncil'in mushaf şeklinde yazılı bir kitap olmadığı, sözlü bir beyanat olduğu iddiasını inceleyeceğim. Zira Dâvûd'a göre bugünkü şekliyle İncil İsa (as)'a sözlü olarak indirilen, ilahi vahiy mahsulü olan tebliğin aynı değildir. Akabinde, Dâvûd'un İncil'in sadece sözlü bir beyanat olduğu iddiasının İslam geleneği içindeki genel anlayıştan farklı olduğunu iddia edecek bu farklılığın olası sebepleri üzerinde duracağım.

Anahtar Kelimeler: Polemik Literatürü, Abdülehad Davud, İncil ve Salıb, Osmanlı Mühtedileri

Ahlak Felsefesi Açısından “Haz” Duygusunun Mahiyeti

Dr. Öğretim Üyesi Muhammet Caner Ilgaroğlu

Öz

Ahlak felsefesinin temel kavramlarından biri olan haz, Antik Yunan’dan günümüze “İnsan ne için yaşmalıdır?” sorusunun cevabı olarak her zaman varolagelmiştir. Bunun temel sebebi, her insanın doğal olarak hazcı bir fitrata sahip olmasıdır. Nitekim haz almak dururken hiç kimse elem dolu bir hayat yaşamak istemez. Haz kendiliğinden kötü bir duygu değildir. Zaten duygular tarafsızdır. Onları taraflı yapan, iyiye ve kötüye dönüştüren şey, yöneldikleri nesnedeki görüntüleridir. Diğer duygular gibi haz da kaynağı olan zihnin ve yöneldiği nesnenin niteliğine göre iyi ya da kötü bir hazza dönüşmekte, meşru ya da gayrimeşru olmasına göre fazilet veya rezilet haline gelmektedir. Hazzın, diğer duygulardan ayrılan tehlikeli bir yanı var ki o da onun, insan karakterini tamamen ele geçirme ve sınırsızlığa dönüşebilme potansiyeline sahip bir duygu olmasıdır. Diğer duyguların da sınırlarını çizmek kolay olmasa da hemen hemen hiçbiri haz kadar kendi kendini besleyen, kendisi ile büyüyen ve kartopundan çığa dönüşme potansiyeli olan niteliğe sahip değildir. Ayrıca haz, dikkatle bakıldığında kendisi bir duygu olmasına rağmen diğer duyguların içinde varlığını sürdürür. Haz bu bakımdan öylesine temel bir histir ki, diğer duygulara sirayet eder. İnsan bir şey hissettiğinde bu hissi ona haz verebilir. Bu olumlu veya olumsuz duygularda da olabilir. Örneğin güven duygusunun hazzı sevgi iken; kin duygusunun hazzı öfkedir. İnsan ruhunun karmaşıklığına sebep olan durumlardan biri de hazzın bu yapısıdır. Haz kendini yöneldiği nesnelere durumuna göre farklı şekil ve şiddette gösterir. Haz nesnel bir varlığa yöneldiğinde farklı, soyut veya zihinsel bir nesneye veya kavrama yöneldiğinde farklı renklere bürünür. Haz kaynağının zihinsel ve niyetsel durumu hazzın renklerini belirleyen bir diğer faktördür. Bu bildiri, haz kavramını ahlak felsefesi bağlamında analiz etmek suretiyle onun mahiyetini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Ahlak Felsefesi, Haz, Hedonizm, Hazcılık

Âlemin Kıdemi Hakkında Bir Soruya Bir Cevap: İbn Seb'în'de İbn Sînâ Felsefesinin İzleri

Dr. Öğretim Üyesi Ömer Faruk Erdoğan

Öz

Bu çalışma öz olarak İbn Seb'în'e yöneltilen bir soruyu ele almaktadır. Bu soru içerik olarak âlemin kıdemini kabul ettiği ön kabulünden hareketle Aristo'nun felsefî sisteminde bu meselenin mahiyetini irdelemektedir. Bu tebliğ, İbn Seb'în'e yöneltilen bu sorunun Aristo'daki anlamını tartışmakta ve buradan hareketle âlemin kıdemi tartışmalarının Meşşâî felsefenin en önemli temsilcilerinden İbn Sînâ düşüncesinde ne anlama gelebileceğini araştırmaktadır. İbn Seb'în'in felsefî düsturu hakkında da bilgi veren bu tebliğ, meseleyi aşama aşama incelemekte ve her bir aşamada, bir araştırmacıda felsefî yöntemin nasıl olması gerektiği hakkında önemli bilgiler vermektedir. İbn Seb'în kralın ilk sorusuna Aristo'dan on bir burhan getirmektedir. Bu burhanlar, bir sıradüzen içerisinden âlemin kıdemi iddiasına yönelik farklı konulara değinmekte, bütüncül okunduğunda ise birbirini tamamlayıcı bir nitelik arz etmektedirler. Aristo'dan naklen âlemin kıdemini ispat iddiası ile ileri sürülen on bir burhanın tartışılmasının neticesinde, bunların geçerliliği ya da bir burhan olup olmadığının değerlendirmesi İbn Seb'în tarafından ortaya konulmaktadır. Tebliğimiz, Aristo'nun İbn Seb'în tarafından aktarılan ve yorumlanan burhanlarına İbn Sînâ'nın burhânî katkısını da ekleyerek son bulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İbn Seb'în, Aristo, İbn Sînâ, Âlemin Kıdemi, Hudûs

Anlam Kaybına Uğramış Kelimeler Üzerinden Yapılan Âyet/Hadis Yorumlarının Olumsuz Yansımaları (Ye'cüc Ve Me'cüc Kavramı Özelinde Bir Değerlendirme)

Dr. Öğretim Üyesi Ahmet Emin Seyhan

Öz

Bilindiği üzere kelimeler de insanlar gibi doğar, büyür, anlam kaybına, daralmasına veya genişlemesine maruz kalır ve nihayetinde de ölür. Her dilde bunun örneklerine rastlamak mümkündür. Dolayısıyla bir kelimenin söylendiği ortamda toplum tarafından nasıl anlaşıldığının bilinmesi hâlinde söylenen söz doğru anlaşılabilir. Aksi halde cümleye doğru anlam verilemez; istenmeyen manalar ortaya çıkar ve kaçınılmaz olarak mesaj anlaşılammış olur. Bu tebliğde “Ye'cüc ve Me'cüc” kelimesinin Hz. Peygamber'in yaşadığı dönemde nasıl anlaşıldığı, ilerleyen süreçte nasıl anlam kaybına uğradığı, konuyla ilgili âyet ve hadislerin nasıl yorumlandığı ve bunun menfi yansımalarının neler olduğu üzerinde durulmaktadır. Nitekim günümüzde bile bu kavramın yaşadığı anlam kayması tam olarak tespit edilemediği için kafa karışıklıkları hâlâ devam etmekte, isabetli olmayan yorumlar yapılmakta ve insanlar sordukları sorulara tatmin edici cevaplar alamamaktadır. İslâm coğrafyasının hızla genişlemesinin ve farklı kültürlerin müslüman toplumlar arasına sirayet etmesinin bazı kavramların anlam çerçevesinin genişlemesine veya anlam kaymalarına neden olduğu bilinmektedir. Bu itibarla dildeki göstergelerin toplumun geçirdiği sosyal ve kültürel değişmelerle sıkı sıkıya ilişkili olduğu, Hz. Peygamber'in yaşadığı dönemde “Ye'cüc ve Me'cüc” kelimesinin “bozguncu insanlar” anlamında “sıfat” olarak kullanıldığı, ilerleyen yıllarda yahudi ve hristiyan kültürlerinin de etkisiyle düşman görülen kavimlere “isim” olarak verilmeye başlandığı, İsrâiliyat ve Mesihiyâttan etkilenen râvîlerin Hz. Peygamber'in sözlerini yanlış anlayıp aktardığı, böylece hem âyetlerin hem de Hz. Peygamber'in ikazlarının yeterince anlaşılamadığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ye'cüc ve Me'cüc, Hadis, Yorum, Ayet

Arapça Eğitiminde Dramanın Önemi

Öğr. Gör. Kadir Erbil

Öz

Dil öğreniminin önemi gün geçtikçe daha çok artıyor. Gelişen teknoloji ise dil öğrenimine yardımcı olmaktadır. Başka dilleri konuşan insanlarla tanışmak, o insanların kültürlerini tanımak elbette önemlidir. Kişi, bu insanların dilini öğrendiği zaman onları ve kültürlerini daha yakından tanıma imkânı bulur. İçinde bulunduğumuz çağ, toplumların iç içe geçtiği, sınırların ortadan kalktığı, teknolojik gelişmelerin inanılmaz boyutlara ulaştığı bir çağdır. Bu gelişmeleri yakalamak şüphesiz tüm toplumların hedefidir. Bunu sağlamanın ilk şartı da, birçok kişinin kabul ettiği gibi yabancı dil öğrenmektir. Bu düşünceden hareketle ülkemizde de yabancı dil öğretimine ilköğretimde başlanmaktadır. İlköğretimden üniversitenin sonuna kadar ortalama 12 yıl boyunca haftada en az iki veya dört saatlik zaman ayrılmasına rağmen yine de tatmin edici bir sonuç elde edilememektedir. Üniversiteyi bitirenlerin çoğu yabancı dil açıklarını özel dersanelerden ders alarak kapatma yoluna gitmektedirler. Ülkemizde yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler incelendiğinde drama tekniğine yer verilmediği görülmektedir. Tekniğin bu alandan yaygınlaşmamasının nedeni belki de yabancı dil öğretmenlerine tanıtılmamış olmasıdır. O halde drama nedir? Drama Tanımı: Drama, kişiler arasındaki doğrudan iletişimi sağlayan, kendini ve karşısındakini tanıma, birbirini anlama, doğaçlama ve keşfetme gibi etkinlikleri içeren bir yöntemdir. Drama dil öğretiminde en etkili faaliyet olarak nitelendirilmektedir. 1- Drama göze, kulağa ve zihne hitap etmesi bakımından çok önemlidir. Bütün duygular o anda belli bir noktada yoğunlaşır. 2- Bir şiir okumada tema ile jest ve mimik ne kadar etkili ise dramada da o kadar etkilidir. 3- Dramada vücut dili iyi kullanıldığı zaman daha çok etkili olmaktadır. Yabancı dil öğretimine dramanın getirdiği değişikliklerin en önemlilerinden biri öğretmen ve öğrenci rollerindeki değişikliklerdir. Drama, geleneksel rollerden tamamen sıyrılıp daha özgür ve rahat bir ilişki içine girilmesini sağlar. Özellikle öğretmenin rolünde ortaya çıkan değişiklik öğrenme için uygun bir ortam doğurur. Çünkü drama etkinliklerinde öğretmen, her şeyin doğrusunu bilen ve korkulan, sınıfın tek hâkimi durumundaki kişi değil; öğrencilerle birlikte etkinlikler yapan, onlarla oyunlar oynayan, gerektiğinde kendisine danışılan kişidir. Bunun sonucunda öğrenci sınıfta kendisini çok daha rahat hissetmekte, strese girmemekte, hata yaparım korkusuna kapılmadan yabancı dili kullanmaktadır. Drama etkinliklerinin başarı ile uygulanabilmesi için gerekli bazı düzenlemelere dikkat edilirse hemen her yaş grubu ve dil düzeyindeki öğrencilerle başarılı bir şekilde uygulanmaması için hiçbir neden yoktur. Bunların başında etkinliklerin yapılacağı alanın ve sürenin ayarlanması gelmektedir. Birkaç uygulama sonrasında öğretmen bunları kolaylıkla düzenleyebilecektir. Etkinlikler öncesinde ya da öğretilmesi amaçlanan konu, yapı, sözcükler çalışılmadan önce yaptırılacak ısınma çalışmaları da öğrencileri etkinliklere hazırlama açısından büyük bir önem taşımaktadır. Drama etkinliklerini uygulamak için çevre uygun olmalıdır. Çevre öğrencilere rahat hareket edebilecekleri yeteri alanı sağlamalıdır. Aydınlatmasının uygun olması gerekir. Drama uygulanan çevre, çocuğa her ayrıntıyı hazır sunmalıdır. Bu nedenle drama yapılan yerde, öğrencinin olay ve olguları zihninde canlandırmasına imkân verecek gerçek veya gerçeğe benzeyen nesnelerin bulunması ve önceden yerleştirilmeleri gerekir. İdeal olan, sınıfta öğrencilerin hareketlerini etkileyecek bir şeylerin olmamasıdır. Dikkate alınması gereken bir

nokta da çeşitli etkinlikler için değişik oturma biçimleri ayarlamak gerektiğidir. Bazı etkinlikler için tamamen boş bir alan, bazıları için u biçiminde dizilmiş sıralara ve bazıları için de sandalye gruplarına ihtiyaç vardır. Tüm bunlara karşın geleneksel bir sınıf, duvarlardaki resimler, yazı tahtası, kaynak kitaplar ve diğer işitsel-görsel uyarıcılarıyla etkinlikler için yararlı bir ortam oluşturabilir; çünkü bomboş bir sınıf hayal gücünü engelleyecek ya da en azından yeteri oranda kullanılamamasına neden olacaktır. Son yıllarda dil öğretiminde pek çok şey değişmiş olmasına karşın sözcük bilgisi, temel yapılar hemen hemen birçok yabancı dil öğretim programının temelinde yatmaktadır. Bu anlayış dilin sadece bilişsel yönünü dikkate almaktadır. Fakat dil sadece zihinsel bir olgu değildir. Öğretimde ihmal edilen etmen de budur. Bir dili konuşurken-yabancı dil olsun olmasın- en çok ihtiyacımız olan şeyler, geleneksel ders kitaplarında en az yer verilenlerdir. Drama unutulmuş bu duygusal içeriği ve benden dilini kazandırmayı amaçlar. Bu birdenbire sınıfın içerisinde sığmamız, garip davranışlar yapmamız anlamına gelmez. Asıl vurgulanan anlam üzerinde daha çok durulmasıdır. “-Drama, çiçek ya da ağaç olmak değildir. Drama gerçek insanlarla ilgilidir. - Drama, diyalogları ezberleyip izleyicilerin önünde sahnelemek değil ona bir şeyler katarak geliştirmektir. -Drama, kişinin kendi düşüncelerini kullanarak kendisi için oynamasıdır. - Drama, öğretmen arkada durup seyredirken öğrencilerin oyun oluşturmaları değildir. Drama, öğretmenin de rol aldığı bir grup etkinliğidir Drama, iletişimci dil öğretimi gibi yeni bir dil öğrenme kuramı değil, daha çok, belirli dil yetilerini geliştirmekte kullanılan bir yöntemdir. Bazı öğretmenlere göre drama, eğlenceli ve genellikle dışa dönük, girişken öğrencilerle uygulanabilen sözlü iletişim yetisini kazandırmaya dönük bir etkinliktir. Diğer bazılarına göre ise drama, eğitim programının tam merkezine yerleştirilmeli ve öğretimin her aşaması için kullanılmalıdır. Bu iki anlayışın ortasını bulmak ise daha uygun olacaktır: ”drama, ne ürkütücü ve sadece doğal olarak dışa dönük kişilerin yaklaşabileceği dizginlenemez bir attır, ne de dil öğretimindeki bütün sorunların yanıtıdır. Drama; 1) Eğlenerek ve rahat ederek öğrenmeyi sağlar 2) Öğretilen bilgiler öğrencilerin aklında daha kalıcı olur. 3) Çekingen öğrencilerin sosyalleşmesine yardımcı olur. 4) Öğrenciyi çok iyi güdüler. 5) Vurgu, tonlama, ritim gibi fonolojik özellikleri uygulamayla öğretir. 6) Vücut dili ve yüz ifadeleri ile anlaşmayı ve öğrencilerin kendilerini rahat hissetmelerini sağlar. 7) Yeni sosyal yetenekler kazandırarak öğrencileri paylaşmaya ve birlikte çalışmaya teşvik eder. 8) Öğrencilerin keşfedici ve hayal güçlerini ön plana çıkarmalarını sağlar. 9) Sözcük bilgisi, konuşma, okuma, dilbilgisi ve yazın öğretiminde uygulanabilir. 10) Etkili ve dikkatli dinleme yeteneğini geliştirir. 11) Öğrencilerin kendisine olan güvenini artırır. 12) Anlama yeteneğini geliştirerek yaratıcılıklarını artırır. 13) Grup halinde çalışma ve dayanışma ortamını geliştirir. 14) İçine kapanık öğrencilerin kendilerini ifade etmelerini sağlar. Dramanın yanında görsel ve işitsel usulde; Dil önce kulakla işitilecek, dille pekiştirilecek ve okunduktan sonra tahtaya yazılacaktır. Bu yöntemin başarısında, görerek öğrenme ve örneklendirme oldukça önemlidir. 1. Dersler genellikle kısa bir diyalog ya da girişle baslar. 2. Önce sözlü öğretim yapılır. Bu amaçla dilbilgisi yapıları ve yeni kelimeler sözel olarak öğretilir. 3. Kelime öğretimi, görsel araçlarla, tanımlamalarla ya da afişlerle yapılır. 4. Dilbilgisi kuralları tümevarım yöntemiyle öğretilir. Ayrıca dilbilgisinin görsel yolla, göze hitap edilerek anlatılması, anlamlı bir ortamda öğretilmesi istenir. 6. Bu yöntem konuşmaya çok önem verdiğinden, dilin telaffuzunun öğretimine ilk birkaç hafta boyunca oldukça çok zaman ayrılır. Yeni dilbilgisi yapıları öğretilirken devamlı dinleme ve tekrara yer verilir. 7. Sınıf içinde ana dilin kullanımına ve çeviriye izin verilmez. 8. Öğretmenin öğretilen yabancı dili çok iyi bilmesi ve konuşması istenir. 9. Okuma öğretimi, dilbilgisini pekiştirmekten çok zevk için yapılır. Okuma parçaları, öğretilen yabancı dili konuşan ülkenin kültürüyle ilgili olabilir. 10. Öğrenciler derse aktif

katılırlar. 11. Öğretilen yabancı dili konuşan ülkenin kültürel yapısı hakkında da öğrencilere bilgi verilir. Dilin sürekli değişim içinde olduğu vurgulanır. 12. Temel yapı ve kelime öğretiminde alıştırmalar kullanılır. Görüldüğü gibi drama etkinlikleri çocuğun dili kazanması ve zenginleştirmesinde önemli bir araç görevi görür. Drama dil gelişimi ile ilgili birçok amaca yöneliktir. Bunlar; Konuşurken kendine güven duygusunun gelişmesini, Konuşmanın gelişmesini, Akıcılığın gelişmesini, Kelime hazinesinin artmasını, Fikirlerin ifade edilmesini, İnsanlarla ilişki kurma becerisinin kazanılmasını, Dinleme becerisinin kazanılmasını, Farklı durumlarda farklı dilin kullanılmasını, Tartışma ve değerlendirme becerisinin kazanılmasını sağlamaktır. Dramanın müzikle de yakından ilişkisi bulunmaktadır. Harfler veya kelimeler müzikle öğretilirse daha kalıcı olur. İŞİTİRSEM UNUTURUM, GÖRÜRSEM HATIRLARIM, YAPARSAM ÖĞRENİRİM (Çin atasözü)

Anahtar Kelimeler: Drama, Öğretmen, Rol

Asım'dan Diriliş Nesline Sezai Karakoç

Dr. Öğretim Üyesi Mustafa Çoban

Öz

İnsan çocukluk evresinden sonra belli idealler etrafında düşünmeye, geleceğini bu idealler etrafında şekillendirmeye çalışır. Herhangi bir sınıflandırmaya tabi tutmadan idealler kişinin hem bugünkü yaşayışını sınırlandırır hem de geleceğe bakışında perspektif belirler. Kültür, idealin oluşmasında önemli belirleyicilerden birisidir. İdeal, kişinin düşünce dünyasının ürünü, kültür ise hem bu düşüncenin kaynağı hem de kişilerin bir arada yaşama kabiliyetlerini geliştiren önemli bir öğedir. Kültür gelecek nesillere onu oluşturan değerler korunarak aktarılmalıdır. Bunu sağlamak ise değerlerin tek tek fertlerin değil, toplumların hayatında yer almasıyla mümkündür. Yaşadığı toplumun değerlerini kendisi için ölçü kabul eden insanların tanıtılması, önceliklerinin anlaşılması, kültürün gelecek nesillere aktarılmasında kullanılabilir önemli metotlardan birisidir. Zira toplumsal değerler, toplumsal hafızada ve hayatta yer alarak yaşarlar. Dini değerlerle bezenmiş, muhtevasında “Kutsal dava” olan bu mefkurenin önce Mehmet Akif’ten, Necip Fazıl’a, sonrasında da Sezai Karakoç’a adında ideallerin zikredildiği, istikbalin şekillendiği bir neslin ismi ve kutsal emanetin taşıyıcısı olarak miras bırakılma düşüncesini görmekteyiz. Bu isim Akif’te Asım, Necip Fazıl’da Mehmet, Sezai Karakoç’ta Diriliş Nesli olarak dile getirilmiş, ızdıraplar, düşünceler, gelecekte beklenenler zaman zaman hayaller bu nesil üzerinden yazıya dökülmüş; bazen sırdaş olan bu nesil bazen da yoldaş olmuştur. Bir iktisatçı, bir düşünür, bir yazar, bir şair ve bir siyasi kimlik olarak anlaşılması oldukça zor, muhatapları anlasınlar diye seviyeyi düşürmeyen, yazdıkları için hep üst bir çita belirleyen ve bu konumda kalma düşüncesi yazılarına hakim olan Sezai Karakoç’u yaşayan nesle anlatabilmek hem Mehmet’ten Diriliş Nesli’ne kültürel değerlerin bugün yaşamasına hem de gelecek adına kutsal bir iz oluşturmaya vesile olacaktır. Anahtar kelimeler: Necip Fazıl, Sezai Karakoç, Nesil, Diriliş. Tebliğ “Sezai Karakoç’un Eserlerinde Dini Referanslar” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Necip Fazıl, Sezai Karakoç, Nesil, Diriliş

Bâbürlüler Döneminde Fıkıh Eğitimi ve Medreselerde Okutulan Fıkıh Kitapları

Dr. Öğretim Üyesi Ahmet Aydın

Öz

Bu çalışma Hindistan’da kurulmuş bir Türk-İslam devleti olan Bâbürlüler (1526-1857) dönemindeki fıkıh eğitimi geleneğini incelemeyi hedeflemektedir. Yaklaşık 330 yıl hüküm süren ve 1857’de İngilizler tarafından varlığına son verilen Bâbürlüler döneminde Hanefî mezhebi merkezli geniş bir fıkıh mirası oluşmuş ve medreselerde Hanefî mezhebine dair zaman içerisinde değişim gösteren fıkıh metinleri tedris edilegelmiştir. Devletin kurucusu olan Bâbür Şah Bâbürnâme’sinde fethettiği şehir ve bölgelerde yeterli medresenin bulunmadığına yönelik tenkitlerinden bölgede eğitim faaliyetlerinin Bâbürlüler döneminde sistemli bir hale ulaştığı söylenebilir. Çok sayıda medresenin inşa edildiği bu dönemde Delhi önemli bir ilim merkezi haline gelmiştir. Fıkıh eğitimi medrese müfredatlarının en önemli yönlerinden birini oluşturmaktadır. Ayrıca bu tebliği çerçevesinde hadis-fıkıh ilmi merkezli bir eğitim yaklaşımı öne süren Şah Veliyyullah’ın eğitim anlayışı üzerinde de durulacaktır. Bu çalışmada kronolojik olarak söz konusu medreselerde okutulan metinler üzerinde durulacak ve kadı ve müftî olmak üzere yetiştirilen öğrencilerin tedris ettikleri kitaplar hakkında bilgi verilecektir. Osmanlı medreseleri ve ilim dünyasına dair yapılan çalışmaların aksine aynı dönemde hüküm süren Bâbürlüler’deki ilmî hayatı ele alan araştırmaların oldukça zayıf kaldığı görülmektedir. Medreselerdeki fıkıh eğitimine yönelik bu tebliğin Bâbürlüler dönemindeki eğitim tarihine yönelik çalışmalara küçük bir katkı sunacağı düşünülmektedir. Bâbürlüler dönemi medreselerinde fıkıh eğitimine yönelik müstakil çalışmaların bulunmaması sebebiyle bu tebliğ çerçevesinde gerek tabakât ve otobiyografi kaynaklarından gerekse belirli dönemleri konu edinen tarih kaynaklarından devletin hüküm sürdüğü yüzyıllar boyunca okutulmuş eserler tespit edilmeye çalışılacaktır. Bu çalışma çerçevesinde hem usûl-i fıkıh ve furu‘-i fıkha hem de fıkıh edebiyatı içerisinde müstakil disiplinler oluşturmuş ferâiz gibi ilimlere dair takip edilen eserler ele alınacaktır. Bâbürlüler döneminde müstakil fıkıh çalışmaları, şerh ve hâşiyelerden oluşan zengin fıkıh mirası içerisinde bu tebliğ bağlamında yalnızca medrese müfredatlarında yer alan eserler üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bâbürlüler, Fıkıh Eğitimi, Medrese

Bir Ahlak Eğitimi Sorunu Olarak Cinsel İstismar

Dr. Öğretim Üyesi Adem Güneş

Öz

Cinsel istismar bireylerden cinsel doyum amacıyla istifade edilmesidir. Taciz, tecavüz, laf atma, pedofili, ensest, yanında ayrıca birçok şekilde vuku bulan bu problem konuşulması, tartışılması ve açığa çıkarılması kolay bir istismar biçimi değildir. Dünya geneli, ülkemizdeki lokal ve genel araştırma verileri değerlendirildiğinde cinsel istismar vakalarının giderek yükseldiği ortaya çıkmaktadır. Problemin en kritik mağdur kitlesi çocuklardır. Çocukların, üzerinde gerçekleşen istismar olayını anlaması uzun zaman alabilir. Ayrıca istismarların önemli bir kısmı mağdurların yakınları tarafından gerçekleşmektedir. Cinsel istismar hukuki bir suç olmasının yanısıra bütün dini ve ahlaki değerlerle zıtlık teşkil eder. Cinsel istismarın yaygınlaşmasında başlıca etken ahlaki çözülmüdür. Ahlaki çözülmünün temelinde ise birçok faktörden bahsedilebilir. Cinsel istismar probleminin azaltılmasında mahremiyet eğitimi merkeze alan bir ahlak eğitimi gerçekleştirilmeli ve ahlakî kişiliğin güçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu bildiride cinsel istismar probleminin durumu ve kaynakları bir takım araştırma verileriyle ortaya konulduktan sonra, problemin çözümüne yönelik gerçekleştirilecek ahlak eğitiminin önemi ve niteliği üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ahlak Eğitimi, Cinsel İstismar, Ahlakî Çözülme

Budizm ve Aşoka

Dr. Öğretim Üyesi Hüsamettin Karataş

Öz

Aşoka, dini ve siyasi yönü olan tarihi bir şahsiyettir. O, Hindistan’da hüküm süren Maurya Hanedanlığı’nın (M.Ö. 324-185) kurucusu Candragupta’nın torunu ve bu hanedanlığın üçüncü kuşak yöneticisidir. Kaynaklarda Aşoka’nın hayatı ve yaptıkları hakkında verilen bilgilerde farklılık olmakla birlikte milattan önce üçüncü asrın ortalarına damga vurduğu bilinir. Mürted Kral Aşoka, M.Ö. 268-239 yılları arasında tahtta kaldığı süre zarfında siyasi başarılarının yanı sıra o güne kadar sapkın bir Hindu mezhebi olarak nitelendirilen Budist dini geleneğini derinden etkileyen kararlara ve çalışmalara imza attı. Gerçek şu ki kendisinin de yeni kabul ettiği Buddacı fikirleri devletin resmi ideolojisi haline getirdi. Ayrıca Budistler arasında var olan çeşitli anlaşmazlıkları ve bölünmeleri ortadan kaldırmak için başkent Pataliputra’da üçüncü büyük Budist Konsilinin toplanmasını sağladı. Kral Aşoka’nın, Budist ekoller/okullar arasında birliği sağladığını söylemek zordur. Fakat o, Sakyamuni Buddha’nın öğretilerinin sembolik taşıyıcısı olan hayat çarkını yeniden ve daha güçlü bir şekilde çevirmek suretiyle Budizm’i Hint coğrafyasının dışına taşıdı, birçok Stupa inşa etti, kutsal sözleri taş tabletler kazıttı ve Buddacılık dininin hızla yayılmasına ve evrensel bir din haline gelmesine vesile oldu. Kısaca ifade edilen bu bilgiler; araştırmanın asıl hedefinin ne olduğuna ve hangi konulara değinileceğine işaret niteliğindedir. Ayrıca Budist dünyanın sayılı idolleri arasında sayılan Aşoka’ya dikkat çekmek suretiyle ülkemizde de bu türden çalışmaların yapılmasına bir temennidir.

Anahtar Kelimeler: Aşoka, Sakyamuni Buddha, Budizm, Pataliputra, Stupa, Misyon, Evrensellik

Büyük Selçuklu Devleti Yönetiminde Bağdat'ta İdari Yapı Üzerine Bazı Tespitler

Doç. Dr. Mehmet Nadir Özdemir

Öz

Abbasi Halifesi Kaim Biemrillah'ın iki defa daveti üzerine Bağdat'a gelen ve Şii Büveyhoğulları yönetimine son veren Tuğrul Bey, İkinci Bağdat Seferinden sonra da bir vali ve bir miktar asker bırakarak Bağdat'tan ayrıldı. Teşkilatçı bir millet olan Türklerin bu görevlerle Bağdat Halifeliğine yenilik getirdiklerini ve Bağdat'taki varlıklarını bir emanetçi ya da işgalci olarak değil, Müslümanların halifesine hizmet eden, dolayısıyla da İslâmiyet'e hizmet eden bir konumda gördükleri söylenebilir. İşte bu bağlamda Tuğrul Bey ile başlayan ve devam eden süreçte Selçuklu Sultanları Bağdat'taki yönetimlerini güçlendirdiler ve teşkilatlandılar. Buna göre devlet idaresinde bazı yeni yapılanmalara gidildi. Tebliğimize konu olan özellikle iki görevin üzerinde de durulmasının faydalı olacağı kanaatindeyiz. Bunlar Şahne ve Amîd görevleridir. Şahne, Selçukluların Bağdat'a H.447/M.1055 yılında girmesiyle ihdas edilmiştir. Bu görev, Tuğrul Bey'in Bağdat Seferinden dönüşü sırasında veziri Amîdü'l-Mülk el-Kündürî'yi Bağdat'ta bırakıp görevlendirmesiyle başladı. Şahne, şehrin idaresinden sorumluydu. Bu göreve önemli şahsiyetlerin tayin edildiği kaynaklarda tespit edilmiştir. Amîd ise, Selçuklular zamanında Bağdat'ta ihdas edilen makamlardandır. Amîd makamı da idarî bir görevdir. Sivil idarenin en büyük memuru olan Amîd aynı zamanda şehrin güvenliğini sağlamak üzere oluşturulan silahlı kuvvetlerin başında bulunan kişidir. H.479/ M.1086 yılında Bağdat'ta meydana gelen Şii ve Sünnîler arasında ortaya çıkan fitne olaylarında Şahne ve Amîd ayaklanmanın bastırılmasında önemli rol oynadılar. Konunun ayrıntıları tebliğimizde işleneceğinden bu kadar temas etmekle yetiniyoruz. 1991 Körfez Savaşının ardından Irak'ta bozulan dengeler 2003 Amerikan İşgali ile yeni bir veçhe kazanmıştır. Bugün hâlâ yer yer devam eden Bağdat'taki çatışmaların başka faktörlerin de etkisi olsa da özellikle idarî anlamda Şii-Sünnî çatışması olarak tekrar gündeme gelmesi üzüntü vericidir. Tebliğimizde tarihte "Türk dönemi" olarak bilinen ve bölgede barışın önemli ölçüde temin edildiği bir dönemdeki idarî mekanizmadaki önemli iki görev ve yansımalarını ele almakla günümüzde bilhassa Bağdat özelinde devam etmekte olan huzursuzlukların nedenlerini anlamaya katkı verebileceğimizi ümit ediyoruz.

Anahtar Kelimeler: Selçuklu, Bağdat, Tuğrul Bey, Şahne, Amîd, Körfez Savaşı

Câhiliye Döneminde Zühd Şiiri ve Sosyal Hayata Yansımaları

Doç. Dr. Faruk Çiftçi - Arş. Gör. Harun Özel

Öz

Eski ve yeni araştırmacılar İslam'da zühdün ilk olarak ne zaman ortaya çıktığında ihtilaf etmişlerdir. Bu araştırmacılarından bazıları zühdün İslam'ın özünde mevcut olduğu görüşünderken bazıları İslam'a sonradan girdiği görüşündedir. Fakat Zühdü dini bir kavram olarak ele aldığımızda bu olgunun İslam öncesi yani cahiliye döneminden beri mevcut olduğunu görmekteyiz. Zira o dönemde Arap yarımadasında bir birine düşman farklı dinlerin mevcudiyeti ve insanların cinsellik de dâhil her türlü eğlencenin ve ahlaksızlığın serbest olduğu maddi ve putperest bir hayat yaşamaları, bir grup insanı İbrahim (a.s.)'ın dinini arama çabası içine itmiştir. "Muvahhidûn" ya da "mutenahhifûn" olarak isimlendirilen bu kişiler o dönemde Arap yarımadasında bulunan bütün dinleri ret etmişler ve İbrahim (a.s.)'ın tesis ettiği dini benimsemişlerdir. Allah ile kendi aralarında vasıta olmaksızın kendilerine has yöntemlerle Allah'a ibadet eden hanifler; kabir, öldükten sonra dirilme, hesaba çekilme ve azaptan bahsetmek suretiyle insanları putlara tapmayı terk etmeye davet etmişlerdir. Nefisle mücadele eden haniflerin bazısı dünyalığı terk ederek kendilerini zühde vermişler ve yün giymişlerdir. Bu önemli şahsiyetlerin en meşhurlarından bazıları Umeyye b. Ebi's-Salt, Hz. Peygamberin eşi Hz. Hatice'nin amcasının oğlu Varaka b. Nevfel , el-Me'mûr el-Hârisî, Eksem b. Sayfî, Zeyd b. Ömer b. Nufeyl, Ebu'l-Kays er-Râhib , Abdullah b. Cahş, Osman b. el-Huveyris ve Halife Hz. Ömer'in amcasının oğlu Zeyd b. Amr'dır.

Anahtar Kelimeler: Zühd, Hikmet, Câhiliye, Ölüm, İslamiyet, Arap

Çocuğun Karakter Gelişiminde Çevresel Faktörlerin Rolü

Doç. Dr. İbrahim Turan

Öz

Amerika’da 20. Yüzyılın başlarından itibaren çocukluk ve ergenlik dönemleri, gelişim ve öğrenme açısından, daha fazla destek verilmesi gereken özel gelişimsel dönemler olarak görülmeye başlanmıştır. Özellikle yüzyılın ortalarında ABD toplumunda yaşanan değişimler, (toplumda çocuk suçlarında görülen artış, artan yoksulluk, boşanmalar, gayri meşru doğumlar, aile hareketlilikleri ve tek ebeveynli yaşam vb.) artış göstermiştir. Bu sorunları gidermek için aile ve çocuğa yönelik atılan adımların odak noktasını suç oranlarını azaltmak ve çocuklarda uygun karakter gelişimini sağlamak oluşturuyordu. Bu dönemde gençlerin problemleri öncelikli olarak ele alınmış ve buna yönelik hizmet alanları ve politikalar üretilmeye çalışılmıştır. Bu politikalar içinde dikkat çeken en önemli husus, mevcut sorunları ortadan kaldırmaya yönelik müdahaleler yapılırken bir taraftan da önleyici tedbirlerin alınmaya çalışılması olmuştur. Önleyici tedbirlerin alınacağı yerler ise, çocukların yaşamlarını geçirdikleri, aile, okul, toplum ve akran grupları olarak belirlenmiştir. Bakıldığında bu dört unsur karakterin de kaynaklarını oluşturmaktadır. Bu nedenle karakter gelişiminde çevresel faktörlerin kısaca açıklanması gerekmektedir. Bu tebliğde, çocukların karakter gelişiminde önemli bir etkiye sahip olan çevresel faktörler olarak başta aile olmak üzere, okul, akran grupları ve diğer çevresel faktörlerin rolü üzerinde durulacaktır. Bu çerçevelendirmeyi yaparken Türkiye’de karakter eğitimi konusunda yapılan çalışmalara değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Karakter Eğitimi, Din Eğitimi

Çocuk Merkezli Hadislerin Din Eğitimi Açısından İncelenmesi

Dr. Öğretim Üyesi Hamza Aktaş

Öz

Din Eğitimi Biliminin temellerinin İslam Eğitimi bakış açısıyla oluşturulduğu bilinmektedir. Bundan dolayı Din Eğitimi Biliminin en önemli başvuru kaynaklarından birisi de, Hz. Peygamber (sav)'in hadisleridir. Hz. Peygamber (sav)'in ifade ettiği hadislerinin içinde çocukla ilgili birçok konu üzerinde durulmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığının hazırlamış olduğu “Kırk Hadiste Çocuk” kartelasındaki hadislerde çocuk, çocuk eğitimi ve terbiyesi ile ilgili hangi noktalara değinildiğini ortaya koymak amacıyla bu çalışma hazırlanmıştır. “Kırk Hadiste Çocuk” kartelasına ana başlıklar halinde bakıldığında birçok maddeden bahsetmek mümkündür. En fazla değinilen konular arasında; çocuk ve oyun, oyun yoluyla ibadeti öğretmek, kız çocuğuna verilen değer, çocuklara hakkının verilmesi, çocuklara verilen ikram, çocuklara yapılan dua, çocuklara gösterilen merhamet, çocuklara beddua etmemek, çocuklara güzel terbiye vermek, hayırlı evlat bırakmak, çocukları inkâr etmemek, kız çocuklarının diri diri toprağa gömenin Allah'ın ahirette kendisinden uzaklaşacağı, güzel isim takmanın önemi, çocuk sevgisi, çocuklara verilen değer, anneyi çocuğundan ayırmamak vb. birçok mesele vardır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Hadis, Hadislerde Çocuk, Çocuk Eğitimi, Din Eğitimi

Çocuklar Hayatı Nasıl Anlamlandırır"

Dr. Ali Baz Bilici

Öz

Anlam, hayattaki amacımızın, niçin ve nasıl yaşadığımızın cevabını veren bir kavramdır. Bir değerler ölçüsü içerisinde, çocukların hayatı anlamlandırma süreci, bir dizi aşamalarla gerçekleşir. Çocuklarda hayatı anlamlandırmanın ilk temelleri, sevgi, bağlanma ve güven duyguları gelişerek rahmani olana dönüşüyle başlar. Bu süreç, bütün çocuklar için, aynı aşamalardan geçilerek tamamlanır. Çocukların hayatı anlamlandırmalarında anne baba ve bir bütün olarak aile yuvasının inanılmaz bir etkisi vardır. Bu etki, yardımlaşma, paylaşma, sevgi, şefkat duygularıyla gelişerek, çocukların etrafında bir anlam atmosferi oluşturur. Bu atmosferden soluklanan çocukların hayatı anlamlandırmaları hem daha kolay hem de daha güçlü olur. Çocukların anlam arayışının evrensel boyutlarda olması, her çocuğun hayatı anlamlandırmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Aksi durumda, duyulmayan bir anlam krizi, insanları olduğu gibi çocukları da etkileyecek ve hayatı yaşanmaz bir hale getirecektir. Hayatın anlamlandırılması, yaşam sevincinin de garantisi gibidir. Hayatın bir anlamı ve amacı yoksa, sosyal ağları güçlü bir çevre edinememişlerse, özellikle şehirlerde büyüyen çocuklar, kalabalıklar içinde yapayalnız kalarak güvensizlik girdabında bir boşluğa düşmekte ve hayatında bir mutluluk yüzü görememektedirler. Hayatın anlamlandırılmasında en büyük desteklerden birisi de dinden gelmektedir. Din, çocukların yaratılışla ilgili sorularına makul cevaplar vererek, hayatın bir anlam ve amacı olduğu bilincini geliştirir. Manevi yönü gelişen çocukların, hayatta daha mutlu ve olaylar karşısında daha dirençli olduğu görülür. Bu süreçte çocukların hayatını olumsuz etkileyerek bir anlam bunalımı oluşturan faktörlere dikkat etmek gerekecektir. Çocukların hayatını olumsuz etkileyen faktörler, anlam dünyalarını olduğu gibi bütün psikososyal ilişkilerini de bozar. Sevgi duygusundan yoksun kalmış çocukların hali ise denizde oksijensiz kalmış balıklara benzer. Hayatlarının ritmi bozulmuş, canlılığını yitirmiş, baygın baygın yüzmeye çalışan balık gibidir. Tıpkı hayatın anlamını yakalayamamış çocuklar gibi.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Anlam, Din, Sevgi, Güven, Mutluluk

Değerler Eğitimi'nin Referansları Bağlamında Şems'i Tebriz'inin Makalâtı

Araştırmacı Şerife Ericcek Maraşlıoğlu

Öz

Kültürel dünyamızın manevi dinamiklerinden olan Şems'i Tebrizi, zahir ve batın ilimleri tahlil etmiş, müderrislik ve müftülük yapmış, Türk tasavvuf tarihinin önemli şahsiyetlerinden Mevlana'nın eğitiminde rol alarak katkı sağlamış bir mutasavvıftır. Şemsi Tebrizi ahlâk ve değer kavramlarından sevgi, saygı, hoşgörü, doğruluk, adalet, yardımlaşma, misafirperverlik, affedici olma, sabır, cömertlik, temizlik, ibadet, ilim öğrenmek, tevhid, Allah sevgisi, sorumluluk ve merhamet değerlerini, doğrudan veya örtük bir şekilde İslam'ın ilkelerine uyarlayarak insan algısı çerçevesinde kendine has yorumuyla ifade etmiştir. Bu çalışmada son yıllarda üzerinde tartışılan ve araştırma yapılan değerler eğitiminin ana konularıyla ilgili olarak Şemsi Tebrizi'nin sohbetlerinden derlenmiş Makalât kitabı incelenerek kadim değerlerimiz ile MEB'in değerler eğitimi yönergesinde ele alınan değerleri benzeştikleri ve ayrıldıkları noktaları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şems'i Tebrizi, Makalât, Değerler, Eğitim

Delhi Türk Sultanlıkları Döneminde Hadis Çalışmaları

Dr. Öğretim Üyesi Fatma Aydın

Öz

Bu çalışma hicrî VI. yüzyıldan h. X. yüzyıla (1173-1494) kadarki dönemde Gazneliler Devleti'nin yıkılmasından sonra Delhi merkezli kurulan Türk Sultanlıkları'nın hadis ilmine dair faaliyetlerini incelemeyi hedeflemektedir. Hindistan'daki İslam hâkimiyeti yakınçağa kadar Türk devletleri eliyle sağlanmış ve bölgedeki dinî, ilmî, mimarî, kültürel ve sosyal faaliyetlerin tamamı bu Türk-İslam devletleri aracılığıyla gelişmiştir. Delhi Sultanlığı Hindistan tarihini çok etkilemiş ve önemli sosyal, ekonomik, siyasî değişikliklere yol açmıştır. Delhi Türk Sultanları'nın ilme verdiği kıymet İran, Horasan ve Mâverâünnehir bölgelerindeki âlimlerin Delhi'ye gelmeleri konusunda teşvik edici olmuştur. Özellikle Orta Asya'daki Moğol istilası bu bölgeden Delhi'ye göçleri hızlandırmıştır. Multan, Lahor, Bakkar, Hansi ve Tanisir gibi şehirlere bu süreçte göç edip yerleşen çok sayıda âlim olmuştur. Bu âlimler içerisinde Türk asıllı olanlar da bulunmaktadır. Sözü edilen dönemin hadis ilmindeki en parlak şahsiyeti Râdiyüddin Hasan b. Muhammed es-Sâğânî'dir (v. 650/1252). Bu tebliğ çerçevesinde sözü edilen isimlerin ilmi şahsiyetleri, çalışmaları ve hadis ilmine katkıları üzerinde durulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Delhi Türk Sultanlığı, Hadis Tarihi, Sağânî

Dezavantajlı Bireylerle Etkileşimde Din Görevlisi Adayı Öğrencilerin Görüşleri

Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Şanver - Dr. Özgür Erakkuş - Okutman Berrin Sarıtunç

Öz

Örgün ve yaygın eğitime ulaşmak her bir bireyin hakkıdır. Buna din eğitimi de dâhildir. Dezavantajlı bireylerin eğitime katılımı hususunda zaman zaman özel öğretim, yöntem, tecrübe ve farkındalığa ihtiyaç bulunmaktadır. Din görevlisi dâhil olmak üzere mesleklere kaynaklık eden yükseköğretim programlarında dezavantajlı bireylerle etkileşime yönelik eğitimler göz ardı edilebilmektedir. Bu çalışma ile din görevlisi adayları ilahiyat fakültesi öğrencilerinin dezavantajlı bireylerle çalışma konusundaki hazırbulunuşluğu ve istekliliği tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma kapsamında ilgili katılımcılara anket uygulanmış, nitel ve nicel yöntemlerle analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda katılımcıların dezavantajlı bireylerle çalışma konusunda bazılarının istekli olduğu, bazılarının ise istekli olmadığı ve bunu da yeterli bilgisinin ve hazırbulunuşluğunun olmamasına bağlamaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Dezavantajlı Bireyler, Din Eğitimi, İlahiyat Fakültesi

Din Bilimcisi Ne Kadar Agnostiktir" : Çağdaş Din Bilimlerinde Agnostisizm Sorunu

Arş.Gör. Duygu Mete

Öz

Çağdaş din bilimlerinde önemli metodolojik meselelerden biri olarak normatiflik sorunu karşımızda bulunmaktadır. Din bilimcisinin (Religionswissenschaftler) klasik dönemde teolojinin hizmetinde olup olmadığı tartışılırken sonraki dönemlerde teolojiden özerklik kazanan biri olarak kendisini geliştirdiğini görmekteyiz. Bu bağlamda günümüzün temel metodolojik meselelerinden biri olarak objektiflik konusu altında ortaya çıkan nötr kalma duruşu ve bu duruşun meydana getirdiği agnostik yaklaşım göze çarpmaktadır. Biz bu tebliğimizde din bilimlerindeki agnostisizm meselesini sırasıyla, “içerden veya dışardan din bilimcisi olmak”, “dini anlamada dindar olmanın veya dindar anlayışın gerekliliği”, “bir dinin ikrarını veya itirafını yapmak”, akademide dindar veya agnostik olmak ikilemi” gibi başlıklar altında değerlendireceğiz.

Anahtar Kelimeler: Din Bilimleri, Agnostisizm, Objektiflik, Post-Modernizm, Modernizm

Din Eğitimcisi Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Doç. Dr. Hacı Yusuf Acuner - Tolga Han Polat

Öz

Bu bildirinin temel amacı din eğitimcisi olarak görev yapacak olan ilahiyat fakültesi öğrencilerinin kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarını bazı değişkenler açısından incelemektir. Betimsel tarama modeline göre planlanan araştırmada "özel eğitim dersi" almış ve almamış öğrencilerin kaynaştırma eğitimine yönelik tutum puanları karşılaştırılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlik meslek bilgisi dersleri içinde yer alan "özel eğitim dersi" nin etkinliği yorumlamaya çalışılmıştır. Araştırma bulguları diğer branş öğretmen adaylarına yönelik olarak yapılan benzer çalışmaların sonuçlarıyla kıyaslanmıştır. Genel olarak din eğitimcisi öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarının olumlu olduğu saptanmıştır. Bunun yanında özel eğitim dersinin alan öğrencilerle dersi almayan öğrencilerin kaynaştırma eğitimine yönelik tutum puanlarının anlamlı düzeyde dersi alan öğrenciler lehinde farklılaştığı görülmüştür. Bu bağlamda din eğitimcisi öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi dersleri içinde yer alan "özel eğitim dersi" nin öğretmen yeterlikleri bağlamında katkı sağlayıcı bir rolü olduğu ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimcisi Öğretmeni, Özel Eğitim Dersi, İlahiyat Fakültesi

Dindarlık Düzeyi Bağlamında Üniversite Gençliğinin Sosyal Medyaya Bakışı

Arş. Gör. Mehmet Kurt

Öz

Son yıllarda bilim ve teknolojinin hızla gelişmesiyle iletişim araçları da yaygınlaşmaya başlamıştır. Yaygınlaşan iletişim araçları, dünyanın daha küresel bir yer olmasını sağlamış, insanlar arasındaki etkileşimi tarihte hiç olmadığı kadar artırmış ve beraberinde toplumların yapısını değiştirmeye başlamıştır. Bu değişimi sağlayan en önemli iletişim araçlarından birisi, sosyal medyadır. Günümüzde sosyal medya, neredeyse her bireyin cep telefonu ile rahat bir şekilde ulaşabileceği bir konumdayken; özellikle ergenlik çağındaki gençlerin iletişim için vazgeçilmez haline gelmiştir. Sosyal medyada yapılan paylaşımlar, gençler üzerinde ahlaki olarak olumsuz etkiler bırakabilmektedir. Sosyal medyanın, tıpkı kendisinden önceki iletişim araçları gibi, bireylerdeki saldırganlık eğilimini artırdığı, pasifleştirdiği, kültürel yozlaşmaya maruz bıraktığı, cinsel duyguları istismar ettiği ve zararlı alışkanlıklara teşvik ettiği bilinmektedir. Hatta bazı toplumsal çatışmaların ve isyanların sosyal medya üzerinden başladığı görülmektedir. Buna ek olarak, gençlerin aile ve okuldan aldıkları ahlaki eğitimin sosyal medya aracılığıyla tahrip edildiği düşünülmektedir. Bu tebliğde, özellikle gençlerin öğrenim gördüğü ve gelecekle ilgili beklentilerini büyük ölçüde belirledikleri yer olan üniversitede kapsamlı bir alan araştırması yaparak, üniversite gençliğinin dindarlık düzeyi bağlamında sosyal medyaya bakışını araştırmak ve sosyal medyanın üniversite gençliğini ne yönde etkilediğini ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde 600 öğrenciye anket uygulanmış ve elde edilen bulgular literatür taraması ışığında yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üniversite Gençliği, Dindarlık, Sosyal Medya

Dindarlık ve Psikolojik Sağlık İlişkisi

Arş.Gör. Sezai Korkmaz

Öz

Psikolojik sağlık bireyin, hayatın olumsuz ve zor koşullarına göğüs germesi, uyum sağlayabilmesi ve başarıyla üstesinden gelebilmesidir. Psikolojik sağlık kişinin yoksulluk, şiddet, hastalık, savaş, ölüm gibi kayıplar, sosyal ve psikolojik problemler karşısında çözüme ulaşma ve uyum sağlama yeteneklerine odaklanmaktadır. Aynı şekilde din de bahsedilen konularda bireylere sağlam birer sığınak olabilmektedir. Bu açıdan psikolojik sağlıkla dindarlık belli yerlerde bireyin pozitif durumunu korumasına yardım etmektedir. Bazı çalışmalarda psikolojik sağlık; ego sağlığı, psikolojik iyi oluş gibi çeşitli şekillerde de adlandırılmaktadır. Bu çalışmada dindarlık ile psikolojik sağlık arasındaki ilişki ele alınmaktadır. Ayrıca kişilerin cinsiyet, yaş, ekonomik durum, eğitim durumu ve sosyal çevre gibi demografik özelliklere bağlı olarak dindarlık ve psikolojik sağlık dereceleri de ele alınmaktadır. Temel olarak “dindarlık ile psikolojik sağlık arasında pozitif yönde anlamlı derecede ilişki vardır” hipotezi sınanmaktadır. Çalışmada metot olarak dokümantasyon ve tarama (survey) yöntemi kullanılmıştır. Bulgu ve analizler anket verilerine dayanmaktadır. Bulguların analizinde IBM SPSS-20 programı kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dindarlık, Psikolojik Sağlık, Ego Sağlığı, İyi Oluş

Dînî Hayatın İçselleşmesi Meselesi: Şekilci ve Yüzeysel Dindarlık Sorununun Tasavvufî Perspektiften Analizi

Prof. Dr. Muhammet Mustafa Çakmaklıoğlu

Öz

Dindarlık; inananları için tartışılmaz hakikatleri ifade eden dinin farklı anlayış, mizaç, duygu, irade gücü ve sosyo-kültürel ortamlara sahip insanlar tarafından anlaşılıp hayata aktarılmasını dolayısıyla da mutlak bir hakikati ifade eden dinin bireyin hayatındaki tezahürlerini ifade eder. Bu sebeple insanın Allah, diğer insanlar ve bütünüyle varlıkla ilişkilerini düzenleyen ilahi değerler manzumesi olan din ile bunun bireyin hayatındaki tezahürleri arasında uyum ve örtüşme olabildiği gibi derin farklılıklar da zuhur edebilmektedir. Bu, dinin sahih bir şekilde anlaşılıp güçlü bir irade ile eyleme dönüştürülebilmesi sorunuyla doğrudan alakalıdır. Dinin öngördüğü ve inananlarından talep ettiği sahih, gösterişten uzak, içten, derûnî dindarlığa mukabil şekilci ve gösterişçi dindarlık tezahürleri de yaygın bir şekilde ortaya çıkabilmektedir. Dindarlık ve tezahürleri söz konusu olduğunda tasavvufî gelenek hayli zengin bir muhtevaya sahiptir. Her ne kadar kimi zaman yoğun dini tecrübeleri, hayat tarzları ve dindarlık anlayışları noktasında eleştirilere maruz kalsalar da genel olarak sufilerin dindarlığa ilişkin tasvirleri olabildiğince gösterişsiz, hoşgörülü, samimi ve aynı zamanda dînî duygu ve tecrübe bakımından da derinliklidir. Dinin ya da tasavvufî erkânın hikmetten yoksun olarak bir takım şekli unsurlara boğulmasına temelden karşı çıkan sufiler dini hayatın her alanına sirayet etmesi gereken bir gerçeklik olarak görürler. Bu sebeple kimi zaman tasavvufî erkân noktasında şekilcilğe düştikleri ya da pasif bir dindarlık anlayışı sergiledikleri yönünde bir takım eleştirilere maruz kalsa da sufiler genel olarak şekilci ve yüzeysel dindarlık anlayışlarını temelden eleştirirler. Bu tebliğimizde dini hayatın içselleştirilebilmesi ve bunun ahlaki yansımaları sorununu sufilerin gözünden tahlil etmeye çalışacağız. Bu çerçevede tebliğimizi özellikle tasavvuf geleneğinin üç önemli dehası Ahmet Yesevi, İbn Arabi ve Mevlânâ'nın konu hakkındaki görüş ve tutumları doğrultusunda olgunlaştırmaya çalışacağız. Dini hayatın derûnîlik ya da ruhânîlik şeklinde içselleştirilmesi noktasında bu kaynaklardan elde ettiğimiz verileri özellikle günümüz dindarlık telakkileri söz konusu olduğunda sıkça dile getirilen “gösterişçi”, “yüzeysel”, “fanatik” vs. gibi anlayış ve tutumlarla mukayeseli olarak ele alarak bir sonuca varmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Dini Hayat, Tasavvuf, Şekilci Dindarlık, Ahmet Yesevi, İbn Arabi, Mevlana

Dini Kimlikteki Aşınmayı Durdurma Zarureti

Dr. Öğretim Üyesi Ersan Özten

Öz

Günümüzde yaşayan insanların en büyük problemlerinden biri, dinin söylediğiyle kendi söz, eylem ve tavırları arasında olan uyumsuzluktur. Sözüne güvenilmeyen, işini sağlam ve güzel yapmayan, elinden ve dilinden zarar görülen insan tipinin İslam'a verdiği zararı, İslam'ın en azılı düşmanlarının bile verebilmesi mümkün değildir. Hiç şüphesiz bu durum, İslâmî kimlikte önemli bir aşınma meydana getirmiştir. Artık bir kural olarak 'O, Müslüman'dır, yalan söylemez' veya 'O, Müslüman'dır, kimseyi aldatmaz' gibi genel hükümler verilmesine neden olacak Müslümanların oluşturduğu geniş kitlelerden söz edebilmek pek mümkün olmamaktadır. Bu tablo İslâmî kimlikte önemli bir aşınma bulunduğunu ortaya koymaktadır. Böyle bir tablonun Kur'an'da anlatılan Müslüman profilini yansıtmayacağı açıktır. İşte bu sebeple öncelikle İslâmî kimlikte meydana gelen aşınmanın durdurulması gerekmektedir. Bu aşınmayı durdurmadan ne dinimizi doğru dürüst anlatabilmek ne de İslam'ın yüceliğini temsil edebilmek mümkündür. Bir Müslüman için şereflerin en büyüğü, dininin güzel bir şekilde tanıtımına katkıda bulunabilmektir. İşte bu sebeple her Müslümanın, İslam'ın güzelliklerini insanlara ulaştırma ve gösterme gibi yüce bir görevi de vardır. Bu bakımdan böyle ulvî bir işte kendisine görev düşen Müslümanın en çok dikkat etmesi gereken husus, tıpkı kusursuz bir aynanın görüntüleri kusursuz olarak yansıtması gibi İslam'ın güzelliklerini bütün incelikleriyle gösterebilme noktasında elinden geleni yapmaktır. Bu noktada yeterince duyarlı davranmamak, aktarıcıdan kaynaklanan kusurların aktarılandan kaynaklandığının zannedilmesi gibi yanlış anlamalara yol açabilir. Bir Müslümanın dinine yapabileceği en büyük kötülük de aslında budur. İslam dini insanların ve toplumların mutluluğunu sağlayacak en güzel prensipleri ortaya koymuştur. Bu prensipleri güzelce hayata uygulayabilen insanların, sözüne-işine güvenileceğinde, elinden ve dilinden emin olunacağında şüphe yoktur. Arzulanan bu insan örneğiyle pek çok günümüz Müslüman'ının arasındaki fark, İslâmî kimlikte nasıl bir aşınma meydana geldiğini göstermektedir. Bu aşınmayı durdurmadan ne İslâm'ın öngördüğü toplum modelini oluşturabilmek ne de İslam'ı insanlığa doğru ve güzel bir şekilde ulaştırabilmek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Din, Kimlik, Aşınma

Erasmus'un "Deliliğe Övgü" Kitabında Din Adamlarına Yaptığı Eleştiriler

Dr. Öğretim Üyesi Mustafa Kıranathoğlu

Öz

(1469-1536) yılları arasında yaşayan Erasmus, Rönesans hümanizminin en büyük temsilcilerinden sayılır. Başka pek çok eseri olsa da "Deliliğe Övgü" Erasmus'un düşüncelerini en iyi şekilde anlattığı yapıtıdır.1509'da kaleme alınan eser ilk kez 1511'de Paris'te basılmış, ilerleyen yıllarda çok sayıda Avrupa diline tercüme edilerek defalarca tekrar baskıları yapılmıştır. Zaman zaman Erasmus'un yaptığı eleştirilere dayanamayan bazı ilahiyatçılar yasaklatsa da Deliliğe Övgü yüzyıllar boyunca halk tarafından çok okunur ve sevilir. Deliliğe Övgü, yazılışından günümüze, felsefe ile gülmecenin birleştiği en yetkin eserlerden biri olma özelliğini sürekli koruyabilmiş bir kitaptır. Erasmus, dostu Thomas More'u eğlendirmek için bir yolculuk sırasında yazdığını söylediği Deliliğe Övgü'de şu soruyu sorar: İnsanoğlunun tüm zincirlerinden kurtulmasını, özgürlüğe ve mutluluğa ulaşmasını sağlayan delilik değil midir? Erasmus'un Deliliği, yani Stultitia'sı bir tanrıçadır, hem de lütfuna ereni dipsiz kuyuların karanlığından güneş ışığına çekip çıkararak ve yaşamı zevklere boğan bir tanrıça. Giyinişi, düşüncesi, davranışı ve yaşam şekliyle Minerva'nın, yani Bilgelik tanrıçasının tam zıddıdır. Erasmus, Stultitia ile Minerva arasında retoriksel sanatların yardımıyla öyle içinden çıkılmaz bir labirent örer ki, okuyucu deliliğin mi bilgelik, yoksa bilgeliğin mi delilik olduğunu bazen karıştırır. Delilik, bilgeliğin savunduğu her şeyi eleştirerek gençliği, hayattan zevk ve neşe almayı, baş döndüren cinselliği över. Çocuklukta, yaşlılıkta, dostlukta, aşkta ve evlilikte, savaşta ve barışta, kendisinin insanlara nasıl egemen olduğunu ve onları nasıl mutlu kıldığını gösterir. Erasmus, deliliğin diliyle pek çok grubu eleştirir. Bu gruplardan birisi de din adamlarıdır. Karmaşık yorumlarla kafaları karıştıran, para ve itibar kazanmak için dini kullanan, tanrı adına konuşan ve onun yerine karar veren din adamlarını ince bir dille alaya alır. Bu eleştiriler hıristiyan din adamlarıyla ilgili olsa da diğer dinlerin görevlilerinde de benzer durumlar görülür. Çalışmamızda Erasmus'un din adamlarını nasıl ve niçin eleştirdiğini açıklamaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Erasmus, Deliliğe Övgü, Eleştiri, Mizah, Din Adamları

Erdemli Şehrin Başkanı ve Model İnsan The Virtuous City And Model Human

Arş.Gör. Hüseyin Yücel

Öz

İslam düşünce tarihinde ele alınan konuların başında hiç şüphesiz siyaset önemli bir yer tutar. Bu alanda ön plana çıkmış olan çalışmaların başında Fârâbi'nin “el-Medinetü'l-Fâzıla” isimli eseri bulunmaktadır. Bu eserin içeriğinde öncelikle varlık konusu ele alınmış daha sonra ise ideal olan şehrin yönetiminin, başkanının ve halkının özelliklerinden bahsedilmiştir. Fârâbi'nin siyaset anlayışına göre İdeal Şehir; Erdemli Şehir'dir. Erdemli Şehir'in başkanının ve halkının gayesi ilahi olanı arzulamak ve gerçek mutluluğu yakalamak olmalıdır. Fârâbi bu amaçtan ziyade, zenginlik, şöhret, makam ve mevki vb. birçok gerçekçi olmayan hedeflere yönelen toplulukları ise Erdemsiz Şehirler olarak nitelendirmektedir. Fârâbi'ye göre amaç şehrin erdemli olmasıdır. Bu bağlamda toplumların başkanlarına büyük görevler düşmektedir. Dolayısıyla erdemli şehrin başkanı olacak kişinin pek çok nitelikli vasfa sahip olması elzemdir. Bu tebliğde, Erdemli Şehrin başkanının sahip olduğu özellikler bakımından iyi bir yönetici olmasının yanı sıra yönettiği toplumdaki insanlara ne ölçüde model olabileceği tahlil edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Fârâbi, Erdem, Model, İnsan, Toplum, Şehir

Fatiha Suresi Örneğinden Hareketle Milletimizin Kur'an-i Kerim ile Bütünleşmesi ve Türk Milletinin İstikbali Üzerine Düşünceler

Doç.Dr. Ömer Akdağ

Öz

Tebliğ iki kısımdan meydana gelmektedir. İlk kısımda Kur'an-ı Kerim'in ilk suresi olan Fatiha'yı teşkil eden kelimeler tespit edilecektir. Bütün İslam dünyasında ve ülkemizde her daim okunan ve okumaya devam edilen bu Sure-i Celile'de mevcut olan, gerek lafız ve gerekse mana itibarıyla Türkçemize geçen kelimeler gösterilecektir. Yaptığımız tespite göre Fatiha suresinde bulunan kelimelerin % 90'nına yakını dilimize geçmiş ve halen kullanılmaktadır. Bu durum, Türk milletinin Kur'an-ı Kerim ile ayrılmaz bir bütün teşkil ettiğini gösteren temel bir göstergedir. Buradaki kullanılan "Türk" kavramının kültürel manada olduğu, ırkı ve ırkçılığı idealize etmediğini hatırlatmakta fayda vardır. Nitekim 15. Asırda Balkanlar başta olmak üzere Osmanlı'nın hâkimiyet tesis ettiği bölgelerde ihtida eden Hristiyanlar "Türk olduk" demekteydiler. Dolayısıyla "Türk" ifadesi ile kast edilen Müslüman ve Müslümanlıktır. 1932 yılında "dilde arılaştırma" veya "arı Türkçe" olarak ifade edilen tatbikata rağmen, Fatiha Suresindeki kelimelerin % 90'nının günlük hayatımızda halen kullanılması, iki yüz yıla yakın bir zamandır Türk-İslam kültürü üzerindeki tatbik edilen tahribata rağmen, milletimizin irfan seviyesinin yüksekliğini göstermektedir. İkinci kısımda; 1932 yılında başlanan ve 1936-1937 yılına kadar olan, yabancı (Arapça ve Farsça kökenli) kelimelerin yasaklandığı devreyle alakalı bilgi verilecektir. Güneş Dil Teorisi olarak ifade edilen nazariye ile binlerce yıldan beri lisanımıza kazandırdığımız kelimelerin bir kısmını kaybetmekten kurtulmuş olsak da tek partili dönemde Türkçenin maruz kaldığı dil tahribatının günümüzde devam ettiğine dair açıklamalar yapılacaktır. Sonuç bölümünde tek partili dönemde idareci zümre ile halkın farklı İslam telakkisinin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik sonuçları üzerinde değerlendirme ve teklifler yapılacaktır. Bu tespitler zemininde Türkiye Türklüğünün, hem İslam dünyasının hem de Türk dünyasının ümidi olduğu hususunda tahlillere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Fatiha, Lisan, Dil, Türkçe, Türklük, Arılaştırma, Sadeleştirme

Fethin Sembol Semti Eyüpsultan'da Tasavvuf Kültürü

Dr. Öğretim Üyesi Nuran Çetin

Öz

Doğal güzellikleri, mesîre alanları, zengin târihî-kültürel yapıları ile yerli yabancı pek çok insanın ziyâret ettiği Eyüpsultan, sâdece Türkiye'nin değil İslâm âleminin de yakından tanıdığı bir semttir. Bu güzîde semt adını, Mescid-i Nebî yapılıncaya kadar Hz. Peygamber'i yedi ay evinde misâfir eden bu sebeple "Mihmandâr-ı Resûlullâh" lakabıyla anılan, Hz. Peygamber'in eğitim halkasında yetişen, Emevî ordusuyla İstanbul'a kadar gelerek kuşatma esnâsında surların önünde şehid olan Hz. Hâlid b. Zeyd Ebû Eyyûb el-Ensârî (ö.52/672)'den alır. İstanbul'un sur dışındaki en eski Türk-İslâm yerleşim merkezlerinden olan, fetihle birlikte kurulan, Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin türbesini barındırması ile hem hânedân hem de halk tarafından verilen önem netîcesinde yapılan yatırımlar, mimârî gelişmeler, kültürel ve sosyal müesseseler ile Eyüpsultan her dönemde önemini korumuştur. Kurulan müesseseler arasındaki çok sayıda tekkenin varlığı, mezkûr semtte yoğun bir tasavvuf hayatının yaşandığına işâret etmektedir. Bu bağlamda Osmanlı Dönemi'nde muhtelif tarikat veyâ kollarına mensûb 80'e yakın tekkenin varlığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte fetihten itibaren tekkelerin kapatıldığı 1925 yılına kadar geçen uzun zaman süresinde bu bölgedeki yapılar hakkında kesin bir sayı vermek elbette mümkün değildir. Bu konuda her ne kadar net bir şey söylenemese de belirtilen ifade bile Eyüpsultan'ın dînî, ahlâkî, sosyal ve kültürel hayatında tekkelerin ne denli etkili olduğunun apaçık bir göstergesidir. Günümüzü iyi tanımak ve geleceğe yön vermek için geçmişte yaşananların tüm yönleriyle iyi analiz edilip değerlendirilmesi gerekir. Engin kültürel hazîne değeri olan geçmişte yaşanan her birikim, ayrı bir araştırma sahâsına konu olma niteliği taşımaktadır. Bu bildiri ile Eyüpsultan'daki tasavvuf kültürü tekke ve tarikat bağlamında bütüncü bir bakış açısıyla ele alınacaktır. Bu anlamda tebliğ metni bir giriş iki gelişme bölümünden oluşacaktır. Birinci bölümde Osmanlı Dönemi Eyüpsultan'da toplumsal ve kültürel hayatta tasavvufun rolü, ikinci bölümde ise bu semtte sosyal dayanışma zeminin sağlanmasında mutasavvıfların rolü incelenecektir. Sonuç kısmında ise bahsi geçen konuya dâir genel bir değerlendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İstanbul, Eyüp Sultan, Tasavvuf, Tekke, Sûfi

Gersonides ve The Wars Of The Lord İsimli Eser Üzerine

Dr. Öğretim Üyesi Özcan Akdağ - Dr. Arife Ünal Süngü

Öz

Orta Çağ'da İslam dünyası gerek bilim gerekse felsefe bakımından oldukça ileri bir düzeydeydi. Bu sebeple Müslümanların ürettiği bilim ve felsefe, hem Orta Çağ Hristiyan düşünce dünyasını hem de Yahudi düşünce dünyasını etkilemiş; hatta şekillendirmiştir. Farâbî, İbn Sînâ ve İbn Rüşd'ün Aristo'yu okuma biçimleri, çeviriler vasıtasıyla hem Latin Batı dünyasına hem de Yahudi düşüncesine intikal etmiştir. Bu okuma biçiminin etkisinde kalmış olan Thomas Aquinas, Albertus Magnus, Romalı Giles, Duns Scotus, Saadya Gaon, İbn Cebriol ve İbn Meymûn vb. pek çok düşünür yetişmiştir. Kanaatimizce bu düşünürler, sahip oldukları entelektüel birikimi Farâbî, İbn Sînâ, Gazâlî ve İbn Rüşd gibi Müslüman düşünürlerle borçludur. Diğer pek çok Hristiyan ve Yahudi düşünür gibi Gersonides (ö. 1344) de bu mirasın takipçisi ve taşıyıcısıdır. Gersonides'in entelektüel birikimi bu çalışmada ana hatlarıyla ortaya konulmuş ve onun, Müslüman düşünürlerden ve İbn Meymûn'dan ne ölçüde beslendiği gösterilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İslam Düşüncesi, Yahudi Düşüncesi, İbn Rüşd, İbn Meymûn, Gersonides

Hadislerin Anlaşılmasında Hâdiselerin Arka Planını Okumanın Sunacağı İmkânlar Üzerine Bir Deneme Hudeybiye Barış Antlaşması Örneği

Dr. Öğretim Üyesi Ramazan Özmen

Öz

“Hadislerin anlaşılması ve yorumlanması” meselesi klasik çağlardan, yaşamakta olduğumuz postmodern döneme kadar, her dâim hem hadisle doğrudan alâkalı olan ehl-i ilmin hem de popüler vasatların öncelikli gündem konusu ve temel uğraş alanı olmuştur demek, sanırım çok da mübâlağalı bir iddiâ olarak telakki edilmez. Daha Hz. Peygamber hayatta iken dahi ashâbın Hz. Peygamber’in sözlerini, hal ve hareketlerini yani onun sünnet’ini farklı farklı anlayıp yorumladıkları bilinmektedir. Daha sonra bu farklı anlayışlar ilerleyen asırlarda Müslüman topluluklar arasında artarak devam etmiş ve bunun neticesi olarak sünnet anlayışı noktasında birbirinden şu veya bu düzeyde farklılık arz eden muhtelif fıkıh ekolleri teşekkül etmiştir. Hadis şerhçiliğinin başlamasından önce, hadisler h. III. Asırdaki musannıflar tarafından da bir yorum süzgecinden geçirilerek muazzam hadis koleksiyonları serisi vücut bulmuştur. Bu meyanda el-Buhârî’nin umûmî olarak es-Sahîh’ini tasnif ve daha sonra bu musannafını tebvîb’de kullandığı medolojik bakış açısı, bize öyle geliyor ki, hadisleri anlama ve yorumlamada önemli bir aşama olarak kabul edilmeyi hak etmektedir. Ve nihayet klasik dönem hadis şerhçiliğinin başlaması ile hadislerin yorumlanmasında yeni bir aşamaya girilmiş ve sahada devâsâ bir literatür vücut bulmuştur. Ancak bu hadis şerhçiliğinin, hadislerin anlaşılmasında karşılaşılan sorunları bütün zamanlar için çözmüş olduğunu söylemek elbette mümkün değildir. Ülkemizde ise son yirmi yıllık süreç içerisinde hadislerin günümüzde nasıl anlaşılması gerektiği ile ilgili soruya cevap bulmak amacıyla çok önemli çalışmalar yapılmış olmasına rağmen, hadislerin anlaşılması hususunda daha alınması gereken mesafeler olduğunu söylemek yanlış olmasa gerektir. İşte biz bu tebliğimizde, son yıllarda hadislerin ve sünnetin anlaşılması için özellikle popüler ortamlarda ortaya atılan bazı iddiaların, hadis ve sünneti anlama noktasında ne kadar yetersiz bir bakış açısından hareketle ortaya atıldığını örnek bir olay üzerinden göstermeye çalışacağız. Bazı kesimler Hz. Peygamber’in birtakım artıklarının temiz ve belki de kutsal olduğu şeklindeki bir telakkîyi ısrarla dillendirmekte ve bu iddiaları için de, literal bir okuma ile, Hz. Peygamber’in tükürük ve sümük gibi atıklarını sahâbe’nin üzerlerine ve/veya yüzlerine sürmüş olduklarını ifade eden bir takım rivâyetleri kendi savlarını temellendirmek ve desteklemek için argüman olarak kullanmaktadırlar. Bu kesimlerin iddialarına mesned teşkil ettiğinin iddia edilmesi muhtemel bir hâdise de Hudeybiye barış antlaşması esnasında yaşanmıştır. Ancak biz bu tebliğimizde bu hadisenin popüler ve medyatik vâizlerin anladığı ve anlattığı gibi olmasının çok uzak bir ihtimal olduğunu çeşitli argümanlar kullanarak ortaya koymaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Hz. Peygamber, Hadis, Sünnet, Hudeybiye, Sümük

İskenderiye'de İlmî Durum: Fetih Öncesi ve Sonrasına Mukayeseli Bir Bakış

Dr. Öğretim Üyesi Murat Gök

Öz

İlk emri “oku” olan İslâm dininin ilme ve ilim sahiplerine verdiği değer tarihin şahitlik ettiği bir olgudur. Müslümanlar Asr-ı Saadet döneminden itibaren gittikleri her yere sahip oldukları ilim ve irfanı götürmüşler, şehir sakinlerinin ilmî birikimlerinden istifade etme yoluna gitmişlerdir. Hangi dine ve düşünceye sahip olurlarsa olsunlar istisnaları olsa da ilim adamlarına hak ettikleri itibarı göstermişlerdir. Şu an Mısır’da bir sahil şehri olan İskenderiye, Müslümanlar fethetmeden önce Bizans’ın siyasi ve ekonomik değeri olan bir merkez konumundaydı. Şehir aynı zamanda sadece Bizans’ın değil Dünya’nın en başta gelen ilim merkezlerinden biriydi. Dünya ilim ve kültür tarihinde önemli bir yeri olan İskenderiye Kütüphanesi buradaydı. M.ö. III. yüzyıldan itibaren sayısız ilim adamı ve sanatçı şehri mesken tutmuştu. Ancak fetih öncesi yaşanan dâhili karışıklıklar ve fethin meydana getirdiği kargaşa ve panik, ilim ve sanat ehli elit bir tabakanın şehirden kaçmasına sebep oldu. Bu duruma rağmen Müslüman fatihlerin mevcut şartlar altında şehirdeki ilmî hareketliliği devam ettirme gayretinde olduklarını görüyoruz. Bu çalışmamızda fetihten önce şehrin sahip olduğu ilmî birikim hakkında bilgi verilecek, fethin yaşandığı tarih aralığı ve fetih sonrası ilmî durum kıyaslaması yapılarak Müslümanlar’ın bölgeye kazandırdıkları veya kaybolmasına sebep oldukları durum ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İskenderiye, Alexandria, İlim, Kütüphane, Fetih

İslam Düşünce Tarihinde Felsefe Karşıtı Tavırlar

Dr. Öğretim Üyesi Turgut Akyüz

Öz

Bu bildiride Aristoteles, Fârâbî, İbn Sînâ ve Fahreddîn er-Râzî gibi büyük filozofları esas alarak “felsefe” kavramının tanımı üzerinde durulacak ve İslam dünyasında felsefeye karşı takınılan tavırların mahiyetleri ve gerekçeleri değerlendirilecektir. Buna ilave olarak Descartes ve Kant örneği üzerinden Yeniçağ batı felsefesinde tartışılan “felsefe anlayışı”ndan hareketle son dönemde ülkemizdeki tartışmalara (söz gelimi İlahiyat Fakültelerinde Felsefe Dersleri, Klasik Dönem Nizâmiye, Harzemşahlar ve Osmanlı Medreseleri müfredatları gibi) temas etmeyi amaçlıyoruz. Son olarak bildirimizde Din-Felsefe, Din-Bilim ve Felsefe-Bilim ilişkileri konularındaki tartışmalar üzerinde durulacaktır. ÖRNEK KAYNAKÇA Arisoteles. Metafizik, çev. Ahmet Arslan, İstanbul: Sosyal Yayınları, 1996. Descartes, R. Aklın Yönetimi İçin Kurallar, çev. Engin Sunar, İstanbul: Say Yayınları, 2014. İbn Sînâ. el-İşârât ve’t-tenbîhat, trc. Durusoy, Ali, Muhittin Macit ve Ekrem Demirli, İşaretler ve Tenbihler: el-İşârât ve’t-tenbîhat, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2015. Fârâbî. İhsâu’l-Ulûm, çev. Ateş, Ahmet, İlimlerin Sayımı, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1990. Fârâbî, “et-Tevtia”, el-Mantık inde’l-Fârâbî, c.I., thk. Refik el-Acem, Beyrut: 1985., 55-62.; Mübahat Türker Küyel, Ankara: 1990.; D. M. Dunlop, Cambridge: 1956-57. Kant, I. Arı Usun Eleştirisi, çev. Aziz Yardımlı, İstanbul: İdea Yayıncılık, 1999. Kant, I. Pratik Aklın Eleştirisi, çev. İoanna Kuçuradi, Ülker Gökberk ve Füsün Akatlı, Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu, 1999. İbn Teymiyye. er-Red ale’l-mantıkiyyîn, thk. Refik el-A’cem, Beyrût: Dâru’l-fikri’l-Lübânî, 1993. Râzî, Fahrüddîn Muhammed b. Ömer. Şerhu’l-İşârât ve’t-Tenbîhât, thk. Necidzade, Ali Rıza, Tahran: 1383h.

Anahtar Kelimeler: Din-Bilim-Felsefe İlişkisi, Nizamiye Medreseleri, Harzemşah Medreseleri, Osmanlı Medreseleri, Batı Felsefesi, İslam Felsefesi, Yeniçağ Felsefesi, İlahiyat Fakülteleri

İslam Kelamının, Tasavvuf ve Kavramlarına Yönelik İlgisinin Tarihsel ve Epistemik Arka Planı

Doç.Dr. Faruk Sancar

Öz

Kelam ile tasavvuf arasında tarihi çok eskilere dayanan bir gerilimden bahsetmek mümkündür. Zira iki disiplin veya daha doğru ifadeyle dünya görüşünün ortak problemleri ve iddiaları bulunmaktadır. Bu durum onların karşılıklı olarak birbirlerinin konu ve yöntemlerine eleştirel bir bakış geliştirmelerine yol açmıştır. Elbette kelam ile tasavvufun arasında ortaya çıkan tutum farklılığının çeşitli psikolojik ve sosyolojik sebepleri de söz konusudur. Ne var ki bu sebeplerin hiçbirisinin esas belirleyici olduğu söylenemez. Tarihi süreç dikkate alındığında aralarındaki temel fay hattının benimsenen epistemik zeminin kırılmasıyla oluştuğunu görmekteyiz. Dolayısıyla konu sadece basit bir metodik yaklaşım farklılığı olarak değerlendirilemez. İşte bu çalışma erken dönemden itibaren kelam ile tasavvufi düşüncenin arasında ortaya çıkan sorunların tarihsel arka planını tespit etmeyi ve özellikle de bilgi teorisi noktasında kelamcılar ile sufiler arasındaki baş gösteren yönetsel farklılığın tarihsel süreçte nasıl bir dönüşüme uğradığını tasviri bir tarzda ele almayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Keşf, İlham, Zühd, Gazâlî, Tasavvuf

İslam'ın İlk Dönemlerinde Süryanî Hıristiyanlığının Durumu Hakkında - (Arap Yarımadasında İslam Öncesi ve İslam'ın Gelişim Sürecinde Süryanî Hıristiyanlığının Mahiyeti)

Arş.Gör. Tuğrul Kurt

Öz

Geç Antikçağ'a ait önemli dinsel fenomenleri açısından Süryanî Hıristiyanlığı erken dönem Hıristiyan cemaatleri arasında, teolojileri, iman esasları, ritüelleri ve kültür (gelenekleri) bağlamında farklılıklar gösterdiklerinden dolayı farklı bir Hıristiyan mezhebi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla beraber özellikle M.S. 6. ve 7. yüzyıldan sonra Arap Yarımadasında yaygınlaşan Süryanîlik, İslam ve ilk Müslümanların oluşum ve gelişim sürecinde önemli etkenlerden, beslendiği kültürel havuzlardan birisi olmuştur. Geç Antikçağ açısından Süryanî Hıristiyanlığın ele alınması, hem dinî fenomenlerle siyasî dinamiklerin birbiriyle ilişkisi açısından, hem de Hıristiyanlığın yayılmasını ve farklı ekollere dağılmasını daha iyi anlamlandırabilmek için önemlidir. Bu bağlamda özellikle “Ne oldu da Batı Hıristiyanlık yayılırken, Doğu'da (Yakındoğu da) İslam yayılma imkanı buldu” sorusuna da değinilmiş olacaktır. Hıristiyanlığın ana gövdesinden ayrılan ve Batı kilisesi tarafından sapkın olarak görülen Süryanî Hıristiyanlığı Arap Yarımadasında Müslümanların egemenliği altında yayılma ve gelişme imkanı bulmuştur. Arap Yarımadasında varlığını sürdüren Doğu Hıristiyanlığı, arabophone ve syriac speaking Christians, Hıristiyanlığın ana gövdesinden ayrılmış olması ve diğer Hıristiyanlar tarafından marjinal ve sapkın olarak görülmelerinden dolayı Müslümanlarla yakınlaşmışlardır. Müslümanların Süryanilere kucak açması ve onlara Emevîler ve Abbasiler döneminde hem önemli administratif hem de entelektüel (tercüme faaliyetleri) bağlamında görev ve yetki vermeleri, Süryanileri aslında yok olmaktan kurtarmıştır. Dolayısıyla aslında burada Süryaniliğin İslam'la yakınlaştığını söylememiz mümkündür. Ancak bununla beraber Müslümanların da (hukuk mesela) Süryanilerin de etkilenmiş olmaları, yani karşılıklı bir etkileşimin vuku bulunduğunu söylememiz makul görünmektedir. Bundan dolayı hem Süryanîlik (ve dolayısıyla Hıristiyanlık tarihi) hem de İslam (İslam tarihi) açısından Süryanîlerin Arap Yarımadasındaki durumu hakkında bilgi sahibi olmak son derece önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Arap Yarımadası, İslam Öncesi, Süryanî Hıristiyanlığı, Geç Antikçağ

İşrâkî Felsefede Soyut Nur ve Ârızî Nur Ayrımı

Dr. Arife Ünal Süngü

Öz

İslâm düşüncesinde varlığın ana ilkesi, varoluşun esası anlamlarına gelen nur kavramı Gazzalî'nin Mişkâtü'l-Envâr isimli eserinde ve Sühreverdî'nin özellikle Hikmetü'l İşrâk ve Heyakilu'n-Nur gibi eserlerinde metafizik bir ilke olarak karşımıza çıkmaktadır. Nur metafiziğini oluşturan bu sistemde Nuru'l Envâr'ın nurundan başlayarak nurdan zulmete doğru inen bir derecelenme söz konusudur. Meşşâî felsefenin varlık kavramı ile oldukça benzer olan nur kavramı, Sühreverdî düşüncesinde iki bölüme ayrılmaktadır. İlki soyut nur, ikincisi ise ârızî nur'dur. Mücerret ve saf nur olarak da ifade edilen soyut nur, varlığı bakımından başkasına muhtaç olmayan nurdur. Cisimle bağlantısı olmayan soyut nur, varlığın sebebidir, hayat sahibidir ve kendi zâtını idrak eder. Bizzat nurun kaynağı değil, kaynaktan yansıyan nur anlamına gelen ârızî nur ise kendisine işaret edilebilen nurdur ve İşrâkî terminolojide Nuru's Sânih olarak isimlendirilmektedir. Ârızî nur, cisimlerde olan ve soyut nurlarda olan ârızî nur şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Bu çalışmada Sühreverdî ve onun yorumcusu Kutbüddîn Şirâzî'nin soyut nur ve ârızî nur ayrımına dair açıklamaları incelenerek bu kavramlar üzerinde bir değerlendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sühreverdî, Nur, Zulmet, Soyut Nur, Ârızî Nur

Kapitalizm Din İlişkisi ve Yahudilik'in Dini Değerlerinin Yeniden Tanımlanması Problemi

Dr. Ayşe Ambaroğlu

Öz

Kapitalizm, sanayileşmenin verdiği hız ile kültürel alanları da etki altına alan ve önemli bir sürece karşılık gelmektedir. Kapitalizmin ticari ve toplumsal boyutları, toplumsal farklılık ve dini çeşitlilik ile birlikte değerlendirilebilir. Kapitalizmin çıkışındaki mevcut ticari ve etik değerler ile kapitalist sistemin öncüleri olarak kabul edilen Yahudiler arasında nasıl bir bağ olduğu bu çalışmanın içeriğinde yer almaktadır. Yahudiler' in varlığı nasıl anlamlandırdığı, dünya hayatının amacının ne olduğu ya da böyle bir amacın gereksizliği üzerine geliştirdiği tecrübeler Yahudilik içinde bu konuda farklı algılamaları da ortaya çıkarmaktadır. Özellikle erken modern dönem ve sonrasında uluslararası ticaretin öznesi olarak Yahudilerin önemli bir yere sahip olduğu, diaspora yaşamı içinde Yahudilerin mevcut koşulları, kapitalist bir sistemi kurgulayan ve uygulayanlar olarak lehlerine çevirdikleri görülmektedir. Bu durum Yahudilerin yaşadıkları ülkelerdeki vatandaşlık haklarını kazanmalarıyla da ilişkili olumlu sonuçlar sağlamıştır. Max Weber' in Püritenlik ile Kapitalizm arasında kurduğu ilişki Yahudilik ve Kapitalizm arasında da gözlemlenebilmektedir. Yahudilerin dünya algısı, diğer toplumlara bakışı, sahip oldukları etik değerler ve Kutsal Kitap'ta ekonominin ayrıntılarıyla ilgili önemli ayrıntılar Kapitalizmin belirleyicileri olarak üstlendikleri rolleri daha iyi anlamlandırmayı gerektirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kapitalizm, Yahudiler, Kutsal Kitap, Ekonomi, Uluslararası Ticaret

Kaygı (Havf) ve Ümit (Reca') Arasında İnsan: Kur'an-i Kerim Eksenli Bir İnceleme

Arş.Gör. Sibel Kaya

Öz

İnsanın yapısını ve davranışlarını inceleyen biyolojik, fizyolojik bütün kuramlar ve bütün ruh bilim öğretileri, insan varlığını sorgulayan felsefi disiplinler ve dini öğretiler her daim kaygı ve ümide yer vermişlerdir. Hayatın ilk anlarından itibaren yaşanmakta olan bu duygular insanın kişiliğinin oluşmasında ve gelişmesinde çok önemli bir etkiye sahiptir. Biz bu çalışmamızda Kur'an-ı Kerim'in havf ve reca' kelimeleri ile kavramsallaştırmış olduğu kaygı ve ümit duygularını, bu duyguların çeşitli yönlerini, insan yaşamına olan etki ve sonuçlarını araştırdık. Kur'an-ı Kerim'de pek çok ayette bu duygulara atıfta bulunmaktadır. İnsanın yaratıcısı olması bakımından Allah, hangi durumlarda kaygı ve ümit duygularının ortaya çıktığını, istenmeyen bir heyecan olarak kaygı hallerinden nasıl uzak kalınacağını ve ümidin hangi yollarla canlı tutulması gerektiğini bu ayetlerde ifade etmektedir. Bu bağlamda, örnek kimseler olan peygamberlerin kaygıları ve bu kaygılar ile baş etme yöntemleri de Kur'an'ın anlatımına konu olmaktadır. Çalışmamız; kaygıların hangi şekillerde insanın yapısında yer aldığı ve bunlardan uzaklaşma noktasında Kur'an'ın işaret ettiği yolların neler olduğu sorularına cevap aramaktadır. Diğer yandan, Kuran'ın ümitli olmak ile sağlam bir imana sahip olmak arasında kurduğu ilişki ve bu ilişkinin sağlanması ile kaygıların azalacağı yönündeki söylemi çalışmamızın üzerinde durduğu diğer bir husustur.

Anahtar Kelimeler: Kaygı, Ümit, Kur'an-i Kerim, İnsan, Psikoloji

Keşşâf Hâşiyesi Fütûhu'l-Ğayb'ın Dilbilimsel Tahlili

Arş.Gör. Yusuf Ziya Bal - Arş.Gör. Turan Bahşi

Öz

Tefsirci ve hadisçi kimliğinin yanı sıra dil ve edebiyat alanında da söz sahibi olan Tîbî (ö. 743/1343), Zemahşerî (ö. 538/1144)'nin el-Keşşaf 'ı üzerine bir haşiye çalışması olarak Fütûhu'l-Ğayb adlı eseri kaleme almıştır. Âyetlerdeki dilbilimsel yönlerin ortaya çıkarılmasını hedefleyen Zemahşerî gibi Tîbî'nin de hâşiyesinde, Zemahşerî'nin ifadelerini açıklamak üzere dil ve belâgat kaideleriyle birlikte eski Arap şiirlerinden yararlandığı görülmektedir. Öte yandan Tîbî'nin, Zemahşerî'yi i'tizâli paradigmasını temellendirme gayreti içerisinde olduğu yerlerde dilbilimsel eleştirileri yapmaktan da geri durmadığı görülmektedir. Bu bağlamda Tîbî'nin Fütûhu'l-Ğayb adlı çalışması Zemahşerî'nin tefsirinin gerek temellendirilmesi gerekse eleştiriye tabi tutulması açısından zengin bir içeriği sahip olduğu ve bu eserin dilbilimsel açıdan incelenmeye muhtaç olduğu söylenebilir. Bu tebliğde Zemahşerî'nin ifadelerini açıklarken Tîbî'nin yararlandığı dilbilimsel enstrümanlar Arap Dili ve Belâgatı açısından incelenecektir. Tarama yöntemiyle seçilecek örnekler tasnif edilecek ve elde edilen bulgular, tümevarım yöntemiyle değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Tebliğin Tefsir, Kelam özellikle Arap Dili ve Belâgatı alanlarındaki çalışmalar açısından önemli bir kaynak olan Keşşaf literatürüne katkı sağlayacağı ön görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Keşşâf, Fütûhu'l-Ğayb, Dilbilim, Tîbî

Kıraat Olgusunun Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Dr. Öğretim Üyesi İrfan Çakıcı

Öz

Vahiy kaynaklı kitapların sonuncusu olan Kur'an'ın başlangıcı Cibrîl-i Emîn'in, Alak Suresinin ilk beş ayetini Hz. Peygamber'e inzaliyle birlikte başlamıştır. O ana kadar böyle bir tecrübesi olmayan Kutlu Nebî (as) büyük bir heyecan ve panik yaşamıştır. Bu hal atlatıldıktan sonra ise okunana eşlik etmiş ve mukabelede bulunmuştur. Böylelikle ilk örneği yaşanan, adına sema ve arz denilen bir yolla kıraat süreci başlamıştır. İlk okuma, bir harf üzere gerçekleşmiş ve tabii olarak da herhangi farklılık gündeme gelmemiştir. Medine'ye hicretten sonra kurulan devletin güçlenmeye başlamasıyla birlikte civar bölgelerden bazı yerler fethedilmiş, bu sayede önceleri Arap kabilelerden daha sonra da mevâlî denilen (Arap olmayan) topluluklardan çok sayıda insan İslâm'a girmiştir. Böylelikle de şive ve aksan farklılığına bağlı olarak bir takım sıkıntılar zuhur etmeye başlamıştır. Artık Kur'an; diliyle, kültürüyle ve sahip olduğu diğer özellikleriyle homojen bir topluluğa hitap etme dönemini tamamlamış, çok daha geniş topluluklara hitap etme ile karşı karşıya kalmıştır. Bu anlamda gerek dilleri Arapça olan ancak, ömürleri boyunca kendi bölgesel şiveleri ve aksanlarıyla konuşan bu yeni muhatapların ve gerekse başka dillere mensup insanların ilk defa bu denli fasih bir metinle karşı karşıya kalmaları doğal olarak yeni bazı sorunların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu duruma kayıtsız kalmayan Kutlu Nebî (as) özellikle Mekke'nin Fethi sonrası sıklıkla Rabbine dua ve niyazda bulunmuş ve Kur'an'ın her seviyedeki insan tarafından zorluk çekilmeden okunabilmesi talebinde bulunmuştur. Hz. Peygamber'in bu isteği karşılık bulmuş ve yedi harf diye bilinen bir uygulamaya göre Kur'an'ın okunmasına müsaade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kur'an, Kıraat, Vahiy, Yedi Harf

Klasik Dönem İslam Dünyasında Mantık İlminin, Kelâm ve Fıkıh İlimine Katkıları

Dr. Öğretim Üyesi Turgut Akyüz

Öz

Bildirinin temel gayesi, Klasik Dönem Mantık ilminin, Kelâm ve Fıkıh gibi usul ilimlerine nasıl katkı sağladığını ortaya çıkarmaya çalışmaktır. Bunu yaparken bildiride İbn Hazm, Gazzâlî ve Fahreddîn er-Râzî gibi İslam düşünürlerinin eserleri esas alınacaktır. Bilhassa Klasik Dönem Mantık ilminin Kelâm ve Fıkıh gibi ilimlerde nasıl kullanıldığı konusuna, bildirinin sınırları içinde, müelliflerin eserlerine de başvurularak, Kelâm ve Fıkıh ilimlerine dair örnekler üzerinden değinmeyi amaçlıyoruz. Son olarak çalışmamızda Kelam, Fıkıh ve Hadisçiler tarafından Mantık ilmine yönelik itiraz ve eleştirileri değerlendirilecektir. ÖRNEK KAYNAKÇA Gazzâlî, el-Mustasfâ min ilmi'l-usûl, thk. Dr. Muhammed Süleyman el-Eşkar, Beyrût: Müessesetü'r-Risâle Nâşirûn, 2010. Gazzâlî. Mi'yâru'l-ilm, trc.thk. Ali Durusoy ve Hasan Hacak. Mi'yarü'l-ilm: İlmin Ölçütü, İstanbul: Türkiye Yazmalar Kurumu Başkanlığı yayınları, 2013. Gazzâlî. Mihakku'n-nazar, thk. Refik el-Acem, Beyrût: Dâru'l-fikri'l-Lübânî, 1994. Gazzâlî. Mîzânü'l-amel, thk. Süleyman Dünya, Mısır: Dâru'l-meârif, 1994. İbn Hazm. et-Takrîb li haddî'l-mantık ve'l-medhal ileyhi bi'l-elfâzi'l-âmmiyye ve'l-emsiletü'l-fikhiyye, thk. Ahmed Ferid el-Mezîdî, Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, 2003. İbn Teymiyye. er-Red ale'l-mantıkiyyîn, thk. Refik el-A'cem, Beyrût: Dâru'l-fikri'l-Lübânî, 1993. Râzî, Fahrüddîn Muhammed b. Ömer. el-Mahsûl fî ilmi usûli'l-fikh, thk. Taha Cabir, Riyad: Câmiatü'l-imâm Muhammed b. Suûd el-İslâmiyye, 1979. Râzî, Fahrüddîn Muhammed b. Ömer. el-Metâlibü'l-âliye mine'l-ilmî'l-ilâhî, Beyrût: 1987. Suyûtî, C. Savnu'l-Mantık ve'l-Kelâm an fenneyi'l- Mantık ve'l-Kelâm, thk. Ali Sâmi en-Neşşâr ve Seyyide Suâd Ali Abdurrezzâk, Beyrût, Daru'l-fikri'l-ilmîyye, 1970.

Anahtar Kelimeler: Mantık-Kelam-Fıkıh İlişkisi, İbn Hazm, Fahreddîn Er-Râzî, Mantık Karşıtlığı

Konfüçyüs Düşüncesinin Toplumsal Yaşam Üzerine Etkisi

Dr. Öğretim Üyesi Hülya Çetin

Öz

Konfüçyüs (M.Ö. 551-479), Çinlilerin başlıca dini olan Konfüçyüscülüğün kurucusudur. Konfüçyanizm M.Ö.6 yüzyılda Çin’de ortaya çıkan ve Konfüçyüs’ün öğretilerinden ortaya çıkarak geliştirilen ahlak temelli bir dindir. Konfüçyüscülük, Çin Klasiklerine dayandırılan ve Konfüçyüs’ün ismiyle ilişkilendirilen -dini ve ahlaki, sosyal, politik ve ekonomik- inanç ve uygulamalar bütünüdür. Pratik düşüncesi ahlak, erdem ve din açılarından insana seslenmektedir. Konfüçyüs sadece Çin’e ait değil, bütün dünyaya aittir. O’nun siyasi düşüncesi insanlığın üstün idealinin temelidir. Konfüçyüs sosyal düzen ve sağlam bir toplum inşası için çalışmıştır. Çin’in kadim kültür ve düşüncesine ait klasikleri okur ve çok etkilenir. Yaşamış olduğu dönemin siyasi ve toplumsal sorunlarından kurtuluşun, Çin’in geleneksel değerlerine tekrar dönüşle mümkün olduğunu düşünür. Konfüçyüs’e göre faziletin en yüksek derecesi, bir insanın daima değişmez, Orta Yol’dan yürümesidir. Bir insanın toplumda inşa etmesi gereken en önemli şey adalettir. İnsan adaleti inşa edince, ahlak ve edeplere göre davranır. Sözlerini ve davranışlarını tevazu ile ifade, ağırbaşlılıkla yerine getirir. Konfüçyüs’ün ahlak anlayışının temelinde "sevgi" yatmaktadır. Konfüçyüscülük’te "evrensel fazilet" veya "en üstün erdem" olarak ifade edilen bu sevgi anlayışı Çince "jen" terimi ile ifade edilmiştir. Konfüçyüs’ün idealindeki insan, özünde ve yaşayışında bir olan insandı. Konfüçyüs bir din kurucusu, ya da bir reformcu olarak ortaya çıkmamış, ortaya yeni bir şey koymak istememiş, fikirlerini, düşüncelerini, hayata katmak istediklerini geçmişte ararmıştır. O, Çin geleneğinde bulunan yönetimle ilgili bilgileri toplamak, sosyal hayat ve törenlerle ilgili hususları bir araya getirmek, yaşayan ahlak ve geleneklerin devamını sağlamak; böylece atalar kültürüne dayalı Çin medeniyetini ortaya koymayı kendine inanç edinmiştir. Bozulmuş ve yıkılmak üzere bulunduğu Kadim Çin dininin, Çin hayatında en hakim kuvvet olmaya devam etmesini isteyerek onu canlandırmaya çalışmıştır.

Anahtar Kelimeler: Konfüçyüs, Toplum, Ahlak, Din

Zihin ve Kalp Düalitesi: Değer Algısındaki Farklılığın Değersizleşmeye Etkisi

Dr. Öğretim Üyesi Muhammet Caner Ilgaroğlu

Öz

İnsanın, sayılabilen ve sayılamayan değerleri algılama yeteneğine sahip bir varlık olması, onun ruh ve beden varlığı olmasının en belirgin tezahürüdür. İnsan, sayılabilen, ölçülebilir, fizik kanunlarının hüküm sürdüğü zamansal ve mekânsal bir boyutta yaşamaktadır. İnsan zihni, içinde yaşadığı bu ortama uyum sağlayabilmek ve söz konusu bu fizik kanunlara göre şekillenen bedenine ait ihtiyaçları karşılayabilmek için sayılabilen bir değer algısı geliştirir. İçinde yaşadığımız dünya, sayılabilir, ölçülebilir ve hesaplanabilir üç boyutlu nesnelere dünyasıdır. Söz konusu bu fizik dünyada nesnelere nicel suretleri ve nitel halleri vardır. Bu dünyadaki nesnelere, fizik kanunlarına (termodinamik ve mekanik yasalar) göre değişmekte ve entropi yasası gereğince zamanla bozulmaktadır. Öyle ki zamanın kendisi de bu dünyada sayılmakta ve zamana sayısal değerler yüklenmektedir. İnsan zihni, nesnelere zaman ve mekan zemininde ölçülebilir, rakamlandırılabilen değerlerine göre algılamakta ve yorumlamaktadır. Bir de insanın sayılamayan, kavramlardan oluşan algılama ve değerlendirme sistemi mevcuttur. Bu dünya, onun ruhunu temsil eden duygu dünyasıdır ki bunun insandaki sembolü kalptir. Metafizikî özellik gösteren bu dünyada değerlerin belirli bir sınırı yoktur. Değişebilmeleri, kendi mahiyetleri fizik âlemden çok farklıdır. Burada kavramlar halden hale dönüşebilir. Bu kavramlar, ne sayılarla ne rakamlarla ifade edilir ne de istatistiğe tabi tutulur. Zihin, bunları ancak; az, çok, biraz, hiç şeklindeki ifadelerle tarif edebilir. Bu algılama sistemi içinde nesnelere, insanların, tutum ve davranışların değeri, onlara yüklenen duygu değeri ile belirlenir. Burada kalp, mekânı ve eşyayı ona yüklediği sayılamayan mahiyetteki duygusal değerlerle açıklar. Dolayısıyla zihin, nesneye niceliksel anlam ve değer yüklerken; kalp, ona duygu üzerinden niteliksel anlam ve değer yüklemektedir. İnsanın bu iki yönü birbiri ile uyuşmayan bir düalite oluşturmakta ve ahlâkî değer algısını etkilemektedir. Biz bu bildiride söz konusu bu algılama farklılığının ahlâkî değersizleşmeyi nasıl etkilediği üzerinde felsefî çıkarımlar yapacağız.

Anahtar Kelimeler: Zihin, Kalp, Algılama, Değer, Değersizleşme, Ahlak

Kur'an Kıssalarındaki Farklı Anlatımlardan Hareketle Kitabı Mukaddes Eleştirisi: Harun Soyu (Kohen) Örneği

Dr. Tolga Savaş Altınel

Öz

Kur'an, çoğunlukla Kitabı Mukaddes'teki benzer kıssaları konu edinmekle beraber onları ele alış tarzı, sunumu ve kıssalardaki temel vurgusu bakımından oldukça farklı bir yapıya sahiptir. Bunun ötesinde Kur'an, zaman zaman kıssaların anlatımında Kitabı Mukaddes'ten tamamen farklı fail, bağlam ve muhtevalar kullanmaktadır. Böyle bir durum karşısında Kur'an, otantikliğini kaybetmiş olan Kitabı Mukaddes'teki bilgiler çerçevesinde değerlendirilmekte ve netice de ya tarihsel yanılgıya düşmekle veya Kitabı Mukaddes'in kötü bir kopyası olmakla suçlanmaktadır. Hâlbuki olayların Kitabı Mukaddes'te anlatılanlardan farklı biçimde de olsa gerçekleşmiş olabileceği ihtimaliyle hareket etmek eleştiri ilminin gereklerindedir. Kuran'da Harun soyuna (Kohenler) göndermede bulunan ayetler bunun tipik bir örneğidir. Öyle ki İncillerde İsa'nın birbirleriyle tutarlı olmayan Davut soyuna dayalı kütüklerini peşinen doğru kabul edip Kur'an da İsa'nın annesi Meryem'in Harun'un soyundan geldiğini işaret eden ifadeleri (19/Meryem:28) hatalı (!) saymak teolojik şartlanmanın bir ürünüdür. Veya Yahudi geleneğinin dile getirdiği gibi İsrailoğullarının erken döneminde sadece Harun soyunun rahiplik yaptığı doğmasına kapılarak Kur'an'ın bu dönemde Musa soyundan gelen rahiplerin de olduğunu söyleyen ayetini (2 /Bakara:248) analiz etmemek hakikati yakalamayı esas alan eleştirel yaklaşıma ters düşmektedir. Sonuç olarak Kitabı Mukaddes kıssalarının alternatif okumaları için Kur'an'ın farklı söylemleri de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu çerçevede tebliğde İsa'nın annesi Meryem'in Harun soyundan olabileceğini gösteren bulgular her iki kutsal kitap külliyatı göz önünde bulundurularak ele alınacaktır. Yine İsrailoğullarının erken döneminde Musacı rahiplerin varlığı Kitabı Mukaddes eleştirisinin tespitleriyle kanıtlanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kitabı Mukaddes, Kohen, Kıssa, Musacılar

Kur'an-i Kerim Işığında Hz. Musa (A.S.) ile Salih Kul Kıssasının Sunduğu İlahi Mesajlar

Dr. Öğretim Üyesi Ersan Özten

Öz

Kur'an'ın muhtevası içinde önemli yer tutan konulardan birisi de geçmiş milletler, peygamberler ve bazı önemli tarihi olayları anlatan kıssalardır. Allah Teâlâ bu kıssalarla insanlığa pek çok gerçeği anlatmaktadır. Bu gerçeklerden birisi de; Kehf suresinde Hz. Musa (a.s.) ve “Allah'ın kullarından bir kul” olan ve -kimliği gizli tutulmakla beraber- Hızır olarak kabul edilen Salih kul ile verilmek istenen mesajdır ki; topyekûn kâinatta ve olaylarda hâkim gizli ilahi bir gücün varlığını anlatmaktır. Bu gerçeği anlatmak için insan ilminin yeterli olmayacağı, insana sadece sınırlı bir ilim verildiğini tecrübi bir şekilde, hem de Hz. Musa (a.s.)'ın şahsında göstermektir. Kıssa dünya hayatında insana ait bilginin kısıtlı olduğunu ve asıl bilginin Allah katında olduğunu göstermekle, Allah'a iman, O'na kulluğun gerekliliğini gözler önüne sermektedir. Kıssada Hızır'a Allah katından bir rahmet verildiği ve bir ilim öğretildiği ifade edilmektedir. Hz. Musa (a.s.) da doğruyu bulma konusunda kendisine yardımcı olacak bilgiyi öğretmesi için Hızır'a tabi olmaktadır. Bu esnasında Hızır'ın bindikleri gemiyi delmesi, bir çocuğu öldürmesi ve yıkılmak üzere olan bir duvarı doğrultması gibi bazı olaylar yaşanmaktadır. Musa (a.s.) gördüğü bu olayların iç yüzünü kavrayamadığı için Hızır'a itiraz etmekte, Hızır da olayların arka planında yatan sebepleri açıklayarak Musa'ya bilmediğini öğretmektedir. Bu kıssada Allah Teâlâ; varlık âlemindeki gerçekliklerin salt duyularla algılanan şekilde olmadığını; insanoğlunun algı ve bilgi düzeyinin âlemde olup bitenlerin sadece bir boyutunu kavramaya yettiğini; ancak bu zâhirî kavrayışların gayb alandaki gizli maksatlarla birebir örtüşmediğini ve nihayet bu gizli maksatların ancak mutlak gayba muttali olan aşkın varlık Allah tarafından bilinebileceğini anlatmak istemiştir. Muhtemeldir ki bu maksada binaen Allah, gaybi hakikatlerin bilgisine vukufiyetini “Bilge Kul”un şahsında dile getirmiş ve bu kula atfedilen fiillerin te'viliyle, akıl ve duyunun kavramaktan aciz kaldığı gerçek anlamının ortaya konmasıyla, insanoğluna varlık âleminin öteki yüzüne dair birtakım ipuçları vermiştir.

Anahtar Kelimeler: Hz. Musa, Hızır, Gayb, Bilgi, İlahi Hikmet

Kutsal Metinlerde ‘intihar’ Olgusu Üzerine Bir Değerlendirme

Dr. Öğretim Üyesi Hüsamettin Karataş

Öz

İnsanlık tarihi, âdemoğlunun hayatta kalmak veya hayatını korumak için verdiği mücadelenin seyrinden ibarettir. Dolayısıyla yaşama hakkı, korunması ve sürdürülmesi gereken en temel haklar arasında kabul edilmektedir. Yaşamının en temel hak olduğu düşüncesi hemen hemen bütün dini ve felsefi geleneklerin üzerinde hemfikir oldukları konuların başında yer almaktadır. Bu yüzden “öldürmek, hayattan koparmak, cana kıymak, birisinin veya kendi kendisinin hayatına kastetmek” gibi davranışlar sadece yasaklanmamakta aynı zamanda günah sayılmaktadır. Bilindiği üzere bütün dinlerde ‘birini öldürmek ya da intihar, yani kendi canına kıymak’ yasak olan ilk kurallar arasındadır. Bu araştırmada ele alınan konu, doğrudan ölümle alakalı olmakla birlikte yaşama hakkına kasteden kişi ile failinin aynı olması anlamına gelen intihar olgusudur. Bilindiği üzere intihar, “aklı başında bir ferdin, toplumun kabul ettiği değerleri ya da karşı olduğu eylemleri göz ardı ederek, doğrudan veya dolaylı bir şekilde isteyerek kendi hayatına son vermesidir.” Bir başka ifadeyle, doğal olarak gerçekleşmeyen ölüm olayında, kişinin bilerek ve isteyerek kendi canına kıyması ya da hayatını tehlikeye sokacak girişimlerde bulunmasıdır. Bu çerçevede intihar olgusu ele alınırken öncelikle kutsal kabul edilen metinlerdeki bazı örnekler ele alınacak, bu örneklerden hareketle kutsal metinlerin konuya nasıl yaklaştığı ve bu metinlerde doğrudan mı yoksa dolaylı olarak mı meselenin ele alındığı değerlendirilecektir. Aynı zamanda dinlerin “İntihar Eylemi” karşısında nasıl bir tavır ve söylem geliştirdiği de örnekler ölçüsünde tespit edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Anahtar kelimeler: Din, İntihar, Ölüm, Kutsal Metin, Hayatın Kutsiyeti, Yaşama Hakkı

Louis Jacobs'ın Kutsal Kitap ve Vahiy Görüşü

Dr. Ayşe Ambaroğlu

Öz

Yahudi Kutsal Kitabı'nın tamamının Tanrı tarafından insana ulaştırılan bir metin olduğu yönündeki geleneksel görüşü yanında 'esin' kavramı da Rabbiler tarafından kabul edilmiştir. Modern dönem Kutsal Kitap eleştirilerinde metnin oluşum süreci yanında vahyin epistemolojik yorumunun da önemsendiği tartışmaları ortaya çıkarmıştır. Tevrat, dinin kaynağıdır ve Yahudi dini, tarihi, kültür ve felsefesinin temelidir. Kutsal Kitap ve vahyin epistemolojik temelini belirlemek, bu konudaki modern eleştirilerden yararlanılması ve Kutsal Kitap metninin bugünkü mahiyetindeki 'insan' unsurunun çok katmanlı gerçekliği ve nedenselliğinin açıklanması gerekliliğini vurgulayan Louis Jacobs (1920-2006), İngiliz Rabbi, teolog ve felsefecidir. Ortodoks gelenek içinde aldığı dini eğitim yanında felsefî birikime sahiptir. Jacobs'ın Yahudi Kutsal Kitap metni ve vahyi konusundaki görüşleri geniş çalışma alanı içinde en dikkat çekici alanı oluşturmaktadır. Louis Jacobs, Kutsal Kitabı anlamının ve dini referans olarak değerlendirmenin önemine atıfta bulunmuştur. Jacobs'ın, Tevrat hakkındaki çalışmalarındaki 'vahyin içeriği', 'Tevrat eleştirileri', vahiy konusundaki 'geleneksel' ve 'modern görüşler' bu çalışmanın içeriğinde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yahudilik, Tevrat, Louis Jacobs, Vahiy, Kutsal Kitap Eleştirileri

Medine Pazarında Hz. Peygamber (Sav)'in Koyduğu İlkelerin Günümüz Serbest Piyasa Ekonomisi Açısından Değerlendirilmesi

Dr. Öğretim Üyesi Zeki Yaka

Öz

Hiç şüphesiz ekonomik faaliyetler; yaratılışın başlangıcından beri, beşeri hayatı doğrudan etkileyen, yönlendiren ve şekillendiren bir etkiye sahiptir. Yüce Allah'ın fitrata koyduğu mal edinme ve biriktirme arzusu, bu etkiyi sürekli ve canlı tutmuştur. Ancak her toplumda insandaki bu fitri eğilim bir takım kurallarla disipline edilmiştir. Çünkü bu kurallar, sağlıklı, güçlü ve huzurlu bir toplumun oluşmasında etkin rol oynamaktadır. Toplumsal yapının özellikle iktisaden sağlamlığı ve sürekliliği, kuralların uygulanabilirliği ile de ilgilidir. Hicret öncesi Medine'sinde şehirdeki hakim güç Yahudilerdi. Çünkü ekonominin can damarı olan pazarlar onların elinde idi. Yahudiler bu ekonomik gücü siyasi çıkarları için de rahatlıkla kullanıyor ve Medine toplumunu istedikleri gibi yönetip yönlendiriyorlardı. Hz. Peygamber (sav) Medine'ye hicret ettikten sonra, yeni kurulan “Medine İslam Devleti'nin” her yönden bağımsız olmasını sağlayacak tedbirleri aldı. Siyasi anlamda tam bağımsızlığın ekonomik bağımsızlıktan geçtiğini bilen Hz. Peygamber (sav)'in ilk işi, Medine'de bir Pazar kurmak oldu. Kurulan Pazar, yeni dinin ticari ilkelerini görünür kıldığı için ayrıca önem arz etmektedir. Yerini bizzat Hz. Peygamber (sav)'in belirlediği ve ilkelerini tayin ettiği “Medine Pazarı”, günümüzde de özellikle serbest piyasa ekonomisi açısından örnek olabilecek niteliktedir. Riba (faiz), ihtikar (karaborsacılık), teleakki'r-rukban (üreticileri yolda karşılayıp Pazar fiyatını öğrenmesine engel olmak), narh (fiyatların devlet tarafından belirlenmesi), neceş (müşteri kızıştırmak), yalan yere yemin etme yasağı, aldaticı reklam yasağı, pazarda sabit yerler edinme yasağı, Pazar vergisinin alınmaması, haram malların alım satım yasağı v.s gibi ilkeler; özellikle pek çoğu “Günümüz Serbest Piyasa Ekonomisi” için de geçerli olan Medine Pazarının nebevi ilkeleridir. Koyduğu bu ilkelerin denetimini bizzat kendisi yapan Hz. Peygamber (sav), bu Pazar sayesinde kısa sürede” Medine İslam Devletini” bağımsız bir yapıya kavuşturdu. Hz. Peygamber (sav) elde ettiği bu iktisadi güç ve avantajla İslam Devletini bölgede hızla gelişen hakim bir güç haline getirdi.

Anahtar Kelimeler: Medine, Serbest Piyasa Ekonomisi, İslam Hukuku

Modern ve Postmodern Yaklaşımlar Perspektifinde Din

Dr. Öğretim Üyesi Ergin Ögcem

Öz

Din dâhil her söylem biçimi bir meydan okuma şeklinde tezahür etmiştir. İnsanlık tarihi boyunca gerek dine dayalı gerekse dindışı tüm epistemoloji ve ahlak sistemlerinin temelinde, insanın düşünce ve yaşamını kendine göre düzenleme arzu ve iddiası vardır. Dinlerin bu bağlamda çok daha özel bir yeri vardır. Zira dinin bilgisi aşkın olandan gelmektedir. Bu yönü bir taraftan ona farklı güç ve statü kazandırırken; diğer taraftan onun en zayıf yönünü oluşturmaktadır. Çünkü dini bilgi bir nevi dogma olması bakımından tartışmaya çok müsait olmazken, tam da bu sebeple klasik epistemolojinin kriterleriyle uygunluk göstermediği için eleştirilerin konusu olabilmektedir. Temelde hayatı dizayn etmeye odaklanmış vahye dayalı dinler bu sebeple farklı tepkilere maruz kalmıştır. Uğrunda mücadele edenler olduğu gibi, hayata olan müdahalesi karşısında direnç gösterenler de olmuştur. Mücadelenin şekli ilk başlarda güce dayalı bir reaksiyonla yok etme biçiminde gelişirken, daha sonrasında argümantasyona dayalı çok daha sofistike bir sürece evrilmiştir. Bu şekilde bir tavır özellikle Batı toplumunun yaşamış olduğu Aydınlanma tecrübesinde kendisini göstermiş ve sonrasında meydana gelen pozitivist anlayışlar çerçevesinde artarak devam etmiştir. Bu karşı duruş hız kesmeden günümüze kadar gelmiştir. Son yüzyılda dini referanslar negatif sayılabilecek iki yaklaşımın muhatabı olmuştur. Birincisi dini ifadeleri mantıksal kurgu, içerik ve şekil bakımından güncel bilgi anlayışının gerisinde kaldığı ve dolayısıyla onunla uyumlu olmadığı gerekçesiyle yok sayan modernist yaklaşımlardır. İkincisi ise; Batıda seksenli yılların sonunda, önce sanat ve edebiyat alanında beliren daha sonra insana ait tüm alanlara sirayet eden postmodern yaklaşımlardır. Burada her türlü fikir, inanç ve tavrın meşru olduğu; birinin diğerine tercih edilmesini gerektirecek mutlak bir zorunluluğun bulunmadığı yönünde, modern tutumların indirgemeci yaklaşımına tepki söz konusudur. Bu yaklaşım, her türlü eğilimin tercihe konu olabileceğini söylemekle bir nevi ölçüsüzlüğü teşvik ettiği için doğal olarak dini perspektif açısından makul karşılanmayacaktır. Bu bildiride genel anlamda dine karşı sergilenen modern ve postmodern yaklaşımlar güçlü ve zayıf noktaları bakımından eleştirel bir tarzla ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Din, Aydınlanma, Modernizm, Postmodernizm

Muammer B. Abbâd'ın Tabii Zorunluluk Nazariyesinin Deizmi Çağrıştırması

Dr. Öğretim Üyesi Hasan Türkmen

Öz

İslâm inancının henüz yabancı medeniyet ve kültürlerden büyük ölçüde etkilenmediği hicrî ikinci asrın ortalarına kadar Müslüman âlimler, Allah ile âlem arasında kesin bir ayırım çizgisi belirlemişler ve ontolojik açıdan Allah'ın âlemden farklı olduğunu bir inanç olarak ortaya koymuşlardır. Bu inanca bağlı olarak O'nun tabiattaki tüm nesne ve olayları doğrudan ve aracısız bir şekilde yarattığını ve müdahale ettiğini de kabul etmişlerdir. Nitekim “böyle bir yaratma kabulüne nasıl ulaşıldığı” şeklindeki bir soruya onların, kudreti sadece Allah'ın en temel ve özel bir vasfı olarak görmeleri yaklaşımıyla cevap verilebilir. Zîra Kur'ân'da Allah'ın aracısız ve doğrudan yarattığını bildiren ya da çağrıştıran âyetler oldukça fazladır. Açıkçası her şeyin Allah tarafından yaratıldığını beyan eden âyetlerin çokluğu, Müslüman âlimlerin zihninde dış dünyadaki tüm nesnelere Allah tarafından doğrudan yaratıldığı hükmünün verilmesine neden olmuştur. Ulaştıkları bu hüküm doğrultusunda da onlar, dış dünyada Allah'ın yaratma fiilinin her an devam etmekte olduğunu ve böylelikle O'nun evrene sürekli müdahale ettiğini öne sürmüşlerdir. Ancak hicrî ikinci asrın ortalarından itibaren Antik Yunan felsefesi eserlerinin yoğun bir biçimde tercüme edilmeye başlanmasıyla birlikte bu eserler aracılığıyla Müslüman âlimler, doğa felsefesi üzerine ortaya konan görüşler hakkında bilgi sahibi oldular. Bu durum, tabiatıyla İslâm dünyasında var olan tartışmalara ivme kazandırmasının beraberinde yeni tartışmalara da zemin hazırlamıştır. Bu kapsamda başlangıçta insan hürriyeti ve sorumluluğu ekseninde ele alınan ve daha sonra tabiat alanına taşınan bu meseleye yönelik kelâm ilminde farklı nazariyeler öne sürülmüştür. İleri sürülen bu nazariyelerden biri de Mu'tezile'nin Basra okuluna mensup âlimlerinden Muammer b. Abbâd es-Sülemî'nin (v. 226/840) tabii zorunluluk nazariyesidir. Bu nazariye, temelde varlıkların nedensel güce ve etkileşime sahip olduğu düşüncesini önelemektedir. Nitekim Muammer b. Abbâd'a göre tabiatta sebep ile sonuç arasında değişmez, zorunlu ve birbirinden ayrılmaz bir ilişkinin varlığı söz konusudur. Aynı zamanda bu ilişki, dış dünyanın düzeni, meydana gelen olayların peş peşe birbirlerini izlemesi ve olguların tekrarı deneyimine dayanır. Dolayısıyla aklen kavranması mümkün olan bu düzenlilik ve kurallılığın tek güvencesi, Allah'ın adaleti ve değişmez yasaasıdır. Kuşkusuz Allah, ilk yaratılış esnasında evrene ve içindeki cisimlere yerleştirdiği tabiat ve yasalarla bu düzen, uyum ve bütünlük devam etmektedir. Bu bakımdan O, evrendeki düzenli işleyiş ve etkileşim hususunda bizi ne yanıltır ne de aldatır. Bu yüzden evrendeki sürekliliğin ve nedenselliğin nesnel gerçekliğinin aklî bilgiler ışığında kavranabileceği gerçeği asla göz ardı edilmemelidir. Öte yandan fizikî âlemdaki varlıkların kendilerine ait değişmeyen sabit ve özsel yerleşik tabiatlarının olduğu ve bu minvalde bilimin özünü oluşturan tabii yasaların bir ürünü olarak sebep ile sonuç arasında sabit ve zorunlu bir bağın var olduğu şeklindeki bir çıkarım, özellikle Eş'âri kelamcılar tarafından sert ve acımasızca eleştiriye muhatap olmaktadır. Çünkü onlara göre böyle bir çıkarımda her ne kadar Allah'ın yaratıcı olduğu kabul edilse de, O'nun varlığa ve oluşa dilediğinde müdahalesini dışlama ve acizliğini ortaya koymanın yanı sıra mucizelerin imkânını da reddetmektedir. Neticede onlar nazarında nesnelere için yerleşik tabiatın varlığını kabul algısı, tevhid inancıyla çelişmekle birlikte deizmi de çağrıştırmaktadır. Nitekim bu çalışmada bu tür iddialara yanıtlar

4. ULUSLARARASI DİN BİLİMLERİ SEMPOZYUMU

aranacak ve ayrıca böyle bir kabulün ister istemez teizm ile deizmi karşı karşıya getirerek çatışma meydana getirip getirmediği hususu ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tabiat Kuramları, Doğa Yasası, Tabii Zorunluluk Nazariyesi, Muammer B. Abbâd Es-Sülemî, Deizm

Müminûn Suresi Bağlamında İdeal Mümin Özellikleri

Murat Özokudan - Dr. Öğretim Üyesi Eyüp Yaka

Öz

Müminûn suresi mushafta 23. sırada yer almaktadır. Mekke döneminin sonlarında nâzil olmuştur. Yüz on sekiz âyettir. Sûre ismini, “İnananlar mutlaka kurtuluşa erecektir” meâlindeki ilâhî beyanla başlayıp müminlerin (mü’minûn) vasıflarını anlatan giriş kısmından almıştır. Mü’minûn sûresinin muhtevasını bir girişle üç bölüm halinde ele almak mümkündür. Birinci bölümde, Hz. Nûh’tan başlamak üzere peygamberler tarihi boyunca devam eden hak-bâtıl mücadelesi anlatılmaktadır. Sûrenin ikinci bölümünde Hz. Peygamber döneminde mevcut inkârcılar konu edilmiştir. Üçüncü bölüm âhiret hayatına ayrılmış olup burada inkârcıların âhirette karşılaştıkları azap anlatılmaktadır. Risaletin Mekke’de geçen ilk on üç yılının son zamanlarında nâzil olduğu bilinen Mü’minûn sûresinde Hz. Peygamber ile ashabının dinî hayatlarını sürdürmelerine izin vermeyen, onları hicret etmeye mecbur eden müşriklere tekrar uyarıda bulunulduğu görülmektedir. Bununla birlikte Resûlullah’a ve dolayısıyla davet ve irşad görevini yerine getirecek kimselere tebliğ sırasında muhataplarına sert davranmamaları tavsiye edilmekte, başarılı olabilmek için öncelikle kendi dinî hayatlarını iyileştirmeleri gerektiği bildirilmektedir. Bu çalışmayla; faziletleri hakkında pek çok rivayet bulunan müminûn suresinde ideal bir müminin sahip olması gereken hasletleri ele almak, “münâsebetü’l-Kur’ân” ilmi çerçevesinde sözkonusu hasletleri Kur’ân’ın diğer ayetleriyle irtibatlandırmak, üsve-i hasene olan Hz. Peygamberin hayatından surede geçen özelliklerle ilgili kesitler sunmak, ele alınan özellikleri bugünün mümin hayatıyla mukayese etmek ve Kur’ân’ın ideal müminin portresini çizerken takip ettiği üslubun irdelenmesi amaçlanmıştır. Sure’deki ideal mümine dair özellikleri ihtiva eden ayetler teker teker tahlil edilerek satır aralarından elde edilen veriler maddeler halinde tespit edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Müminûn Suresi, Kur’ân, İdeal Mümin, Ayet

Nasîrüddîn Tûsî’de Temel Erdemler

Dr. Öğretim Üyesi Mirpenç Akşit

Öz

Erdem, bireysel ve toplumsal mutluluğu kazandıran bir ahlâksal sonucun sağlayıcıdır. İlk çağda erdemler (cesaret, ölçülük, bilgelik ve adalet) ruhun kısımlarına uygun olduğu gibi toplumu oluşturan sınıfların yerine getirmesi gereken görevleri de belirtir. Bundan dolayı erdem, insan için en iyi olanın gerçekleştirilmesidir İslam kültüründe sistematik bir erdem teorisinin ortaya çıkmasıyla birlikte İslam düşünürleri; hikmet, cesaret (şecaat), ölçülük (iffet) ve adaleti temel erdemler olarak kabul etmişlerdir. Bu erdemler bireyleri ve devleti iyiye ve mutluluğa ulaştırır. Erdemi, fiillerin “orta yolu” olarak gören ve her iki dünyadaki mutluluğa ulaşmayı en yüksek amaç olarak belirleyen bu anlayış köklü bir ahlak düşüncesinden beslenir. Konuyu deskriptif yöntemle ele alan bu çalışmamızın amacı, Nasîrüddin Tûsî'nin erdem ile ilgili görüşlerini tasvir etmektir. Tûsî'ye göre insanın yetkinliği ve erdemli oluşu düşünme kuvvesine havale edilmişse de bu bağlamda dinin özel bir yeri vardır. Tûsî'nin ahlak düşüncesi içinde erdemler konusu merkezi bir öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Nasîrüddin Tûs, Erdem, Hikmet, Cesaret, İffet, Adalet

Ölüye İlişkin Ritüeller ve Bu Ritüellere Etki Eden İnanç Yapıları

Prof.Dr. Erkan Yar

Öz

İnsanın ölümünün gerçekliğini kavraması ve tanımlamasına etki eden en önemli faktör inançlarıdır. Ölümün neliğine ilişkin inançların oluşmasında da öncekilerin ölüm algısının etkisi yadsınılamaz. Ölülere ilişkin ritüellerin oluşmasında ve devam ettirilmesinde inançların etkisinin olduğu bir gerçektir. Bu bildirinin amacı, tarihsel ve güncel olarak ölülere ilişkin ritüellere etki eden inançları sorgulamaktır. Bu çalışmada çözümlene, karşılaştırma ve eleştiri bir yöntem olarak uygulanacaktır. Farklı coğrafyalarda ve geleneklerdeki ölüye ilişkin ritüeller çözümlenecektir. Farklı dini geleneklerdeki ritüeller karşılaştırılacak ve ritüellerin amaç yönünden karşılaştırması yapılacaktır. Son tahlilde de bu ritüeller ve bunlara etki eden öğeler kritik edilecektir. Ölülere ilişkin ritüellere etki eden öğelerin toplumların Tanrı tasavvurları ve insanın dünyadaki fiillerine ilişkin inançların olduğu varsayımından hareket edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ölü, Salat, İnanç, Kabir, Dua

Ortadoğu Coğrafyasının Tarihi Seyri

Dr. Öğretim Üyesi Sıddık Ünalın - Büşra Güler

Öz

Ortadoğu, tarih boyunca sahip olduğu özellikleri nedeniyle uygarlığın yaşam alanı olmuştur. Tek tanrılı dinlerin doğduğu, büyük savaşlara sahne olan ve ulaşım yollarının kesiştiği noktaların merkezinde konumlanan Ortadoğu, sürekli göz önünde olmuştur. Tarihte birçok ülke, medeniyet, millet barındıran Ortadoğu'nun adı günümüze kadar sürekli değişmiştir. Bu terim kullanılmadan önce bu coğrafyadan söz edilirken genel olarak bu bölgeye Doğu denilmiştir. Bugün ise bu topraklara tüm dünya Ortadoğu dese de Ortadoğu'nun tam olarak neresi, kime göre orta ve neye göre doğu olduğu tartışmaya açıktır. Kesin hatlar ile çizilen belirli bir coğrafi sınır olmadığı gibi literatürde Ortadoğu sınırları diye doğrudan bir coğrafyadan bahsedilmemektedir. Bu sebeple Ortadoğu coğrafyası hakkında farklı bakış açıları mevcuttur. Yaşanılan güncel siyasi gelişmelere göre, bu coğrafyanın sınırlarının değişime uğradığı ve bu terimin tamamen siyasi bir kavramdan ibaret olduğu anlaşılmaktadır. Günümüze kadar defalarca kapsamı değişen bu toprakların tanımında coğrafi özelliklerinin değil daha çok sosyo-ekonomik dinamikler ile küresel güç dengelerine göre şekil aldığı ise değişmeyen bir gerçektir. Ortadoğu terimindeki Orta sözcüğünün İngilizce karşılığı ile bu coğrafya ötekileştirilerek, batı ülkelerinin sınırlarına göre coğrafi konumu yorumlanmıştır. Hatta bu ülkeler Ortadoğu terimini, genellikle Müslüman-Arap dünyasını ifade ederken kullanmaya özen göstermişlerdir. Bu çalışmada Batı'nın jeopolitik yaklaşımlarının özünde Ortadoğu coğrafyasını kontrol etme çabası ve stratejik planlarının tespiti amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ortadoğu, Coğrafya, Tarih, Medeniyet

Oryantalistlerin Hadis Çalışmalarından Hareketle Din Araştırmalarında Objektiflik Sorunu

Dr. Öğretim Üyesi Fatma Kızıl

Öz

Din araştırmalarını dışarıdan ve içeriden yürütme üzerine yapılan tartışmalar, Batı'daki hadis araştırmaları söz konusu olduğunda oryantalizmin tarihî-siyasî tecrübesi nedeniyle daha girift bir mahiyet arz etmektedir. Bu tarihî-siyasî tecrübe Müslümanların ve oryantalistlerin hadis literatürü hakkındaki değerlendirme ve yorumları arasındaki farklar üzerinde önemli ölçüde etkili olmuşsa da bizzat oryantalistlerin kendi içindeki yaklaşım farklılıkları meselenin siyasî-tarihî nedenlere indirgenemeyeceğini ve dine içeriden veya dışarıdan bakışın mevcut durumu izahta yetersiz kaldığını göstermektedir. Bu tebliğde İslâm'a dışarıdan bakan araştırmacılar olarak oryantalistlerin hadis çalışmalarındaki somut yorum örnekleri mukayese yöntemi ile ele alınarak paradigma içi farklılıklara dikkat çekilecektir. Böylece din araştırmalarında dışarıdan bakışın objektifliği temin edip edemeyeceği sorusuna cevap aramak ve son tahlilde din araştırmalarında objektiflik tartışmalarına katkıda bulunmak hedeflenmektedir. Konu, Batı'da hadis araştırmalarında bilhassa 1980 sonrası öne çıkan taraflar ve sürdürülen tartışmalara ağırlık verilerek sınırlandırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Batı'da Hadis Araştırmaları, Oryantalizm, Objektiflik

Oryantalistlerin İslam Hukukunun Roma Hukukundan İktibas Edildiğine Dair İddiaları

İrem Kurt

Öz

Oryantalistler ve daha sonrasında İslam bilimcileri, İslam hukuku ile Roma hukuku mukayesesi ile çok erken bir dönemden itibaren ilgilenmişlerdir. İslam hukukunu etkileyen hukuk sistemleri arasında Yahudî, Sasanî ve eski Mezopotamya hukukları da zaman zaman dile getirilse de, temelde İslam hukukunun kökenleri Roma hukukunun Bizans topraklarındaki tezahüründe aranmış ve çeşitli teoriler ortaya atılmıştır. 19. Yüzyılda Roma Bizans hukukunun mahiyeti ve kaynaklarının ne olduğu hakkında ip uçları veren yeni metinlerin keşfedilmesiyle birlikte Geç antikçağ hukuku olarak adlandırılan yeni bir araştırma sahası ortaya çıkmış, buradan elde edilen veriler İslam hukuku Roma-Bizans hukuku ilişkisi hakkında daha spesifik araştırmaların yapılmasını sağlamıştır. Bu bağlamda, Geç antikçağ hukuku çerçevesinde kendisine sıkça atıf yapılan ve İslam'ın zuhur ettiği dönemlerde Kuzey Arabistan'da uygulanan Suriye-Roma kodu özel bir önem arz etmektedir. İslam bilimcileri arasında 20. Yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkan revizyonist Oryantalist ekol İslam hukukunun Roma hukukundan iktibas edildiği iddiasında daha güçlü bir sesle dile getirmektedir. İktibas iddiaları arasında en iddialı teorileri savunan Revizyonist Oryantalist ekolün en önemli isimleri arasında Patricia Crone yer almaktadır. Revizyonist ekole benzeyen fikirleri ile Benjamin Jokisch, iktibas teorisini en ileriye taşıyan isim olmuştur. Elinizdeki çalışma 18. Yüzyıldan başlamak üzere, Oryantalist ve İslambilimcilerin İslam hukuku Roma hukuku mukayesesi çerçevesinde ortaya attıkları iddiaları tanıtmak ve bunlara yöneltilen itirazları toparlamak amacıyla ele alınmıştır. Çalışmada iktibas teorilerinde zikredilen örneklere değinilecek ve mukayese edilen hükümler hakkında kısa özet sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Roma Hukuku, İktibas, Suriye Roma Kodu, Geçantikçağ Hukuku, Revizyonist Oryantalist Ekol, Adolf Von Kremer, Joseph Schacht, Patricia Crone, Benjamin Jokisch

Osmanlı Kadızâdeliliği ile Bir Tavrı Olarak Çağdaş Kadızâdelilik Arasındaki Benzerlikler

Doç.Dr. Faruk Sancar

Öz

Kadızâdeliler, XVII. yüzyılda Osmanlı toplumunda ortaya çıkan ve dini-kültürel hayatı derinden etkileyen vaizler hareketine verilen bir isimdir. Dönemin koşulları içinde dini bir hareket olarak neşet etmesine rağmen daha sonradan devletin siyasi hayatında da ciddi bir tesir icra eden bu yapı, çok geçmeden güvenlik ve istikrarı tehdit eden bir mahiyete bürünmüştür. Kadızâdelilerin tarih içerisinde nasıl ve ne zaman doğup geliştiği ve en büyük rakipleri olan Sivasîler ile yaşadıkları hararetli tartışmaları bir kenara bırakarak bir tavrı olarak Kadızâdeliliğin neye tekabül ettiği ve bugünkü çağdaş takipçilerinin hangi açıdan kendilerine mirasçı olduklarının tespit edilmesi önem arz etmektedir. Bizce bütün aşırı görüş ve uygulamalarıyla birlikte Kadızâdeliliği farklı kılan unsurların başında söylemlerinde kullandıkları ötekileştirici dil, müsamahasızlık ve mutlak hakikatçi din dili gelmektedir. Her ne kadar düşünce ve inanç açısından geçmişteki Kadızâdeliler ile aralarında ciddi farklılıklar bulunsa da oluşturdukları kurum ve yapılarla popüler dindarlığı temsil eden birçok çağdaş vaizin geçmişten devrildikleri bu mirasa farkında olmadan veya gönüllü olarak sahip çıktığı görülmektedir. Bu tebliğ ile Kadızâdeliler hareketi ile çağdaş temsilcileri arasındaki doku uyumu analiz edilecek ve aralarındaki benzerlikler örneklerden hareketle sunulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kadızâdeliler, Zahirilik, Ötekileştirici Dil, Bağnazlık

Program Çeşitliliği Bağlamında İmam Hatip Liselerinin Misyon ve Vizyon Tanımları Üzerine Bir Değerlendirme

Doç.Dr. Hacı Yusuf Acuner

Öz

Bir durum araştırması olarak planlanan bu çalışmada temel olarak "proje imam hatip okulu" olgusu üzerinden bir analiz yapılmaya çalışılacaktır. Bu bağlamda araştırmanın temel problemini proje imam hatip okullarının misyon ve vizyonlarının, tevhid-i tedrisatla kurulan ve din hizmetleri alanında uzman kişiler yetiştirmeyi amaçlayan imam hatip okullarının misyon ve vizyonlarından hangi yönleriyle ayrıştığı sorusu oluşturmaktadır. Araştırmanın temel problemini çözümü açısından 2016 yılından itibaren bazı imam hatip liselerinin bünyelerinde ya da müstakil olarak açılan fen, sosyal, güzel sanatlar, spor vb. program uygulayan proje imam hatip okullarının misyon ve vizyonları incelenecektir. Öte yandan öğretim programlarının yapısı bakımından bu okulların mevcut fen, sosyal, spor vb programları uygulayan okullardan farklarının ne olduğu da üzerinde durulacak başka bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Proje İmam Hatip Lisesi, Tevhid-i Tedrisat, Öğretim Programı

Radikal Dini Eğilimler Karşısında Din Eğitiminin Rolü

Doç.Dr. İbrahim Turan

Öz

Günümüzde özellikle Ortadoğu’da yaşanan ve dinin politik zemininden meşruiyet devşiren sözde İslami hareketler, adı “barış” olan bir dini politize ederek kendi radikal söylemlerine temel teşkil edecek yorum biçimlerini ve taraftar toplama yöntemlerini etkili bir biçimde kullanmaktadırlar. İslam adına yapıldığı iddia edilen ve “radikal İslamcı” kavramıyla ifadesini bulan ama aynı zamanda İslam karşıtı söylem ve eylemleri arttırmaktan başka bir işe yaramayan 11 Eylül saldırısının ardından tüm dünyada güvenlik politikaları önemli ölçüde değişim gösterirken bundan yine en büyük zararı İslam ve Müslümanlar görmektedir. Günümüzde Müslüman dünyanın artık iki temel sorumluluğu bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, Batı kamuoyunda yerleşen Batılı aktörlerin oluşturduğu bu algıyı kırmak; ikincisi de kendi içinden çıkmış gibi gösterilen bu türden yapılanmaların önüne geçmek ve onlarla mücadele etmek. Bu mücadelenin etkili bir biçimde sürdürülebilmesi öncelikle dini görünümlü radikal hareketlerin ortaya çıkış nedenlerini etraflıca ortaya koymayı, ardından etkin mücadele yöntemlerinin belirlenmesini gerekli kılmaktadır. Tebliğimizde radikal dini hareketlerin tarihi seyrini incelemekten ziyade günümüzdeki radikal dini hareketlerin ortaya çıkmasındaki nedenlere kısaca değinerek, bu bağlamda eğitimin rolünden bahsetmeye çalışacağız. Şu bir gerçektir ki hangi çeşit radikal dini hareket ya da ideoloji olursa olsun, bu radikal grupların olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak ya da pasifize etmek için yalnızca eğitime rol biçmek elbette mümkün değildir. Özellikle günümüz İslam dünyasındaki radikal dini hareketlerin önlenmesi için bir kere dış tehditler ya da meydan okumalar diye adlandırabileceğimiz sorunları çözmek, ikinci olarak da İslam ülkelerinin kendi tarihi, kültürü ve dini temellerine uygun eğitim sistemleri oluşturmak gerekmektedir. Yoksa sadece basit bazı eğitimsel düzenlemelerle bu sorunu çözüme kavuşturmak pek mümkün gözükmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Din, Eğitim, Radikal Eğilimler, Din Eğitimi

Sağlık Hizmetlerinde Manevi Destek Yöntemi Olarak Duanın Kullanılması

Dr. Öğretim Üyesi Ömer Faruk Söylev

Öz

Bilim felsefesinde 19. yy'ın ikinci yarısından sonra ortaya çıkan bütüncül (holistik) yaklaşımların sağlık alanını da etkilemesiyle özellikle Avrupa ve K. Amerika'daki pek çok hasta bu yaklaşıma sahip hekimleri ve tedavi yöntemlerini tercih etmeye başlamıştır. Böylece hastalıkların tedavisinde insan bedenine odaklanan modern tıbbın fiziksel bedeni öne çıkaran geleneksel yöntemlerinin çaresiz kaldığı durumlarda bütüncül yaklaşımlar, tamamlayıcı tedaviler olarak kabul görmeye başlamıştır. Bugün tek başına bir tedavi yöntemi olarak kabul edilmemekle birlikte tamamlayıcı tedaviler giderek kendini geliştirmekte, tedavi yöntemlerinin etkisini artırması, tedaviyi kolaylaştırması ve daha kalıcı hale getirmesi gibi nedenlerle hızla yaygınlaşmaktadır. Günümüzde sağlık hizmetlerinde bütüncül yaklaşımın benimsenmesi ve tamamlayıcı tedavi yöntemlerinin tıp dünyasında giderek daha fazla kabul görmeye başlamasıyla “manevi bakım”, “manevi destek”, “manevi danışma ve rehberlik” gibi spiritüel uzmanlık yöntemlerinin önemi daha çok belirginleşmektedir. Belki de öteden beri hastalıkların tedavisine yönelik sürdürülen manevi bakım hizmetlerinde en çok kullanılan destek metodu duadır. Dinlerin birbirine benzemeyen çok farklı ibadet şekilleri olmasına rağmen hemen bütün dinlerde dua ortak bir ritüeldir. Dolayısıyla dua, insanlık tarihinin başından beri kullanılmakta olan tedavi yöntemlerinden biridir. Ancak bilimsel araştırmalara konu olması yakın bir geçmişe dayanmaktadır. Bu bildiride insanın her koşulda bir şeyler yapabilme konusundaki ümidini daima canlı tutan duanın İslam kaynaklarına göre tanımları, türleri ve önemi, insan psikolojisi ve ruh sağlığı üzerindeki etkisi, duanın iyileştirici gücü ve duayı manevi destek yöntemi olarak kullanacak uzmanın farkında olması gereken konular (güçlü ve zayıf yönler) ele alınacaktır. Bildiri, dua – tedavi ilişkisine odaklanarak hastalıkların tedavisine manevi bir destek metodu olarak duanın kullanılabilir oluşunu tartışma ve yeni yaklaşımlara öncülük etmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Manevi Destek, Dua, Tedavi, Sağlık Hizmetleri, Din Psikolojisi

Sâkinâme Türü Mesnevîlerde Dînî-Tasavvufî Benzetmeler: Aşkî Mustafa Efendi Örneği

Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Şamil Baş

Öz

Dînî-Tasavvufî Türk Edebiyatı'mızın önemli edebî türlerinden biri Sâkinâme türü mesnevîlerdir. Mesnevî nazım şekli ile kaleme alınan bu türde yaygın olarak dînî ve tasavvufî benzetmeler kullanılır. Bu çalışmada XIX. yüzyılın mutasavvıf şairlerinden Aşkî Mustafa Efendi'nin Sâkinâme mesnevisinde kullandığı benzetme unsurlarını tahlil etmeye çalıştık. Aşkî'nin Behce-i Letâif ve Lehce-i Maârif isimli külliyyatının tespit edilen üç yazma nüshasında da yer alan Sâkinâme mesnevîsi 71 beyit hacminde bir eser olup tasavvufî sâkinâmelerin genel özelliklerini taşımakla birlikte bu türde yazılan mesnevîlerin son örneklerindedir. Sâkinâme'de benzetme unsuru olarak kullanılan sâkî, mey, meyhâne, serhoş ve câm kavramlarının izi sürülmüş, bu kavramların dînî ve tasavvufî bağlamda hangi anlam dünyasına hizmet etmekte olduğu klasik sâkinâme türü mesnevîlerin yüklendiği anlam ile kıyaslanmıştır. Aşkî'nin mesnevî nazım şeklinin ortak özelliklerinden olan besmele, hamdele ve salvele ile başladığı Sâkinâme eserinde dünya ve ahiret hayatında insanın konumuna, vahdete ulaşmanın Hz. Peygamber ile mümkün olacağına, Hakk'ın âşığı olanların ledün ilmine ulaşma arzusu içinde olduklarına izi sürülen kavramlarla yaptığı benzetmeler üzerinden varmaktadır. Aşkî, bâde, bâr, bezm, câm, engûr, gendüm, hamr, hoşgüvâr, hum, humhâne, içmek, kâse, katre, keş, mest, mestâne, mey, meyhâne, mül, nûş, işret, peymâne, safâ, sahbâ, sâkî, serhoş, sermest, sunmak, suvarmak, şarâb, teşne, turş ve zevk kelimeleriyle yaptığı tüm benzetmelerde zahirî olan dünya hayatı ile batınî olan ahiret hayatı arasında tasavvuf yoluna boş koyan kimseye kendinden de örnekler sunarak nasihat etmektedir. Sonuç olarak küçük hacimli bu mesnevînin ihtiva ettiği anlam, Sâkinâme türündeki daha hacimli mesnevîlerin benzetme unsurlarıyla örtüşmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aşkî Mustafa Efendi, Sâkinâme, Mesnevî, Tasavvuf, Tahlil

Şîâ ve Şîî Fırkalara Genel Bakış

Arş.Gör. Ahmet Ekinci - Arş.Gör. Yusuf Erdem Gezgin

Öz

“Şîâ” kavramı, Ali’nin halifeliği etrafında toplanan farklı gruplar için kullanıldığı hususunda görüş birliği bulunduğunu söylemek mümkündür. Bu grupların ana hareket noktası “Ali’nin meşru halifeliği” olmakla birlikte, bunun dışındaki meselelerde aralarında köklü ihtilaflar olduğunu ifade etmek gerekir. Şîâ kelimesinin tanımında geçen “farklı gruplar” ve “birbirinden çok farklı” vurguları da bu ihtilaflara işaret etmektedir. Bu gruplardan bazılarının diğer Şîî gruplar tarafından küfürle itham edilmiş olması, aralarındaki ihtilafların ne denli köklü olduğu konusunda fikir vermektedir. Bu çalışmamızda Şîâ’nın doğuşu, ortaya çıkışı ve kaynağı hakkında bilgi verilecektir. Bu bilgilerin ardından Şîî fırkalar içerisinde ön plana çıkan Zeydiyye, İsmâiliyye ve İmâmiyye fırkaları ele alınıp bunların mezhepleşme süreçleri ile imamet konusundaki yaklaşımları ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mezhep, Şîâ, İsmâiliyye Zeydiyye, İmâmiyye

Tarih Yazılıcılığında Mitolojik Unsurlar ve Mübalağalı Anlatımların Kullanımı: İskenderiye Bölgesi ve Fethi Örneği

Dr. Öğretim Üyesi Murat Gök

Öz

Savaş olgusu insanlık tarihi kadar eskidir. Milletler varlıklarını devam ettirebilmek için zaman zaman savaşmak zorunda kalmışlardır. Bütün milletlerin tarihinde olduğu gibi İslâm'ın ilk döneminde gerçekleşen savaşlarla ilgili olarak da İslâm Tarihi kaynaklarında hikâye türünden, gerçekliğinin tetkike muhtaç olduğu birçok olay anlatılır. Bu anlatılanların bazen doğru olduğu gibi bazen de hamaset duygularıyla, düşmanı aşağılamak, tarihi değeri olan bir eseri hikâyelerle cazibeli kılmak gayesiyle yazıya döküldüğü görülmektedir. Şüphesiz Müslümanlar hicri birinci asırda tarihte benzerine nadiren rastlanabilecek derecede büyük fetihler gerçekleştirmiş ve geniş coğrafyalara hâkim olmuşlardır. Fetih düşüncesiyle Halife Hz. Ömer döneminde Amr b. el-Âs Mısır'ı fethetmek üzere yola koyulmuştur. Bu gayeyle Mısır topraklarında Roma İmparatorluğuna bağlı olan Arîş, Fermâ, Bülbeys, Ümmü Düneyn, Babilon, İskenderiye ve Feyyûm başta olmak üzere birçok yerleşim birimi kısa sayılabilecek bir zaman diliminde fethedilmiştir. İslâm Tarihi kaynaklarında buraların fethiyle ilgili bir kısmı efsane niteliğinde abartılı birçok hikâyeye anlatılmaktadır. Bu çalışmada özellikle İbn Abdilhakem (257/870), Belâzûrî (279/892), Taberî (310/923), Mes'ûdî (345/956) gibi bölgenin fethini anlatan ilk dönem eserleri başta olmak üzere birçok eser incelenerek, anlatılan hikâyelerin gerçeklik değeri olup olmadığı ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İslam Tarihi, Mitoloji, Mübalağa, Tarih Yazıcılığı, Mısır

Tarihten Günümüze Kızılbaşlık Kavramı

Dr. Öğretim Üyesi Ümit Erkan

Öz

Günümüzde Kızılbaşlık/Alevîlik pek çok ülkede tarihsel süreçteki yeri ve de toplumsal-siyasal yansıması bakımından ciddi bir şekilde tartışılmakta; bu tartışmalar, gün geçtikçe daha karmaşık bir hâl almaktadır. Bu tartışmaların ortaya çıkmasının arka planında tarihsel köklere bağlı olan sorunlar yatmaktadır. Bu sebeple özellikle geçmişten bize intikal eden sorunların köklerinin tespit edilmesi gelecekteki çözüm arayışları için bizi zorunlu kılmaktadır. İşte tarihsel bir olgu olarak Türkler'in İslâm'a girişiyle birlikte yaklaşık X. Yüzyıldan itibaren başlayıp günümüze kadar gelen Alevîlik meselesi acılar üzerine inşa edilen bir sorundur. Bu sorunun devam etmesinin arka planında, tarihsel bir olgu oluşunun yanında yüzyıllar içerisinde çeşitli siyasî, sosyo-ekonomik, dinî ve kültürel farklılıklar içerisinde süzülerek gelmesi yatmaktadır. Dolayısıyla tarihsel köklerin bilinmemesi ister istemez çok yönlü bir Alevîlik tarihi perspektifinin oluşmasını sağlamaktadır. Bu minvalde Kızılbaş kavramının tarihsel süreçte almış olduğu farklı anlamları ortaya çıkarmak önem arz etmektedir. Günümüzde Kızılbaş kavramının pejoratif bir anlam taşıması tarihsel arka planı haiz bir durumdur. Alevîlerin özellikle 16. Yüzyılın başından beri bu kavramı isteyerek ve övünerek kullandıklarını dikkate aldığımızda bu kavramın farklı olaylar sonucu anlam kaymasına uğradığını görmüş olacağız. Tebliğimizde bu kavramın tarihsel sürecine değinirken birincil kaynaklar literatür taramasına ve belge incelemesi yöntemiyle kullanılacaktır. Arşiv belgeleri ve Osmanlı tarihi kaynakları dikkate alınarak örneklerle ifade edilecektir. Kavramın ilk kullanıldığı X. Yüzyıldan günümüze kadarki süreci betimsel bir analiz yaklaşımı yoluyla ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Kızılbaş, Alevi,mülhid, Rafizi, Zındık

Tasavvuf Kültüründeki Zühd Anlayışının Tasavvufî ve Psikolojik Etkileri

Dr. Öğretim Üyesi Esmâ Sayın

Öz

Zühd kavramı, tasavvuf kültürünün söz ve davranış tutarlılığı kazandırması yönünden en önemli kavramlarından birisidir. Zühd, Allah'tan başka her şeyi gönülden çıkarmak ve O'nun dışındaki hiçbir varlığa hak ettiğinden daha fazla değer vermemektir. O, ne varlığa sevinmek; ne de yokluğa üzmektir. Allah ile zengin olmaktır. Allah ile değerli ve yüce olmaktır. Aslında hayatta hal, fiil, zihin, duygu tutarlılığı ve kararlılığına sahip olmanın yolu, zühd kavramının farkına varmak ve onu tecrübe etmekten geçer. Bütün bu yönleriyle hal, fiil, zihin ve duygu kararlılığı, istikrarı ve tutarlılığı olan zühd, aynı zamanda aşırı uç tutumlardan kaçarak duygusal ve zihinsel dengeyi yakalamaktır. Bu nedenle özünde duygusal ve zihinsel dengenin olduğu dürüstlüğü, istikrarlı tutumu içerdiği için zühd anlayışı, ruh sağlığını gerçekleştirmenin bir ön şartıdır. Zühd sahibi insanlar, zihin ve gönül dengesini kurarak onları hayata dair kararlarında güçlü kılan ve yaşam enerjisinin sağlanmasında mutlu eden tedavi edici bir güçle hayata bakarlar. Bu nedenle zühd sahibi olmayı başaran insanlar tutarlılık, denge ve bütünlük içerisinde hayata yaklaştıkları için, duygusal çatışmalarını da çözmüş olurlar. Yine onlar, daha önce yaptıkları olumsuz alışkanlıkları ortadan kaldırma kararlılığı içerisinde ruhsal uyumla beraber dürüstlük disipliniyle yaşamı içselleştirirler. Aynı zamanda zühd sahibi olmak, kişinin bilişsel tutarlılığı, kendini-keşfetmesi ve kendini-aşma tecrübesi üzerinde yardımcı bir unsurdur.

Anahtar Kelimeler: Zühd, Tasavvuf, Tasavvufî ve Psikolojik Bakış Açısı, Bilişsel Tutarlılık, Kendini-Keşfetme

Tevbe Sûresi 107-127. Ayetleri Bağlamında İslam Toplumunda İç Denetim

Dr. Öğretim Üyesi Eyüp Yaka

Öz

Hz. Peygamber (sav); Vahyin Mekke sürecinde ‘mümin ve müşrik’; Medine’de ise Ehl-i Kitap olmak üzere toplam üç inanç grubuyla muhatap olmuştur. Medine’de bunlardan tamamen farklı ve Mekke’de hiç karşılaşmadığı bir grup olan Münafıklar ortaya çıkmıştır. Kur’ân; müslümanları aleni düşmanları olan müşriklerle Ehl-i Kitab’a karşı uyardığı gibi, içlerinde gizlenmiş ve her duruma göre davranabilen münafıklara karşı da uarmıştır. Tebliğde; Müslümanların daima uyanık ve bir iç denetim duyarlılığını her zaman nasıl canlı tutmaları gerektiği ele alınacaktır. İslam toplumunu her daim zora sokan ve yaşadıkları topluma hiç güven vermeyen münafıklar, zaman zaman müminlerin aleyhine diğer inanç gruplarıyla işbirliği yapmışlardır. Kur’ân’daki bunlarla ilgili geçen çok dikkat çekici ifadeler incelenecektir. Münafıkların İslamî kurumları, kavramları ve kutsalları kendi hedefleri yolunda kullanabileceği bu ayetlerde çarpıcı şekilde anlatılmıştır. Mescid-i Dırâr bu kavramlardan olup kendilerini kabullendirmek için yemini bile kullandıkları bu ayetlerde anlatılmaktadır. Bu araştırmada İslam toplumunun düşmanlarıyla işbirliği yapan münafıkların ruh halleri ve Müslümanların buna karşı nasıl davranacakları ele alınacaktır. Bu tebliğde İslam tarihi boyunca İslam toplumunun bünyesinde çıkan bu tür zararlı oluşumlara, özelliklerine, davranış biçimlerine ve bunlara karşı Müslümanların nasıl bir ‘İç denetim / Otokontrol’ sistemi oluşturacağına dair ipuçları incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: İslam Toplumu, Münafık, İç Denetim, Kur’ân, Ayet

Toplumsal Yardımlaşma ve Dayanışma Olgusunun Sosyo-Teolojik Temelleri

Prof.Dr. Niyazi Akyüz - Prof.Dr. İhsan Çapcıoğlu - Dr. Mehmet Akın

Öz

Varlıklar âleminde tüm canlıların ihtiyaçları sonsuz kudret sahibi Yüce Yaratıcı tarafından karşılanmaktadır. Bununla birlikte, söz konusu ihtiyaçlar, insan dışındaki canlılarda içgüdüsel ve doğal yollarla dengeli bir şekilde karşılanırken, insan ihtiyaçlarının karşılanması toplumsal bir süreci gerektirir. Bu durum, sadece insan türüne özgü niteliğiyle toplumsal eşitsizlikleri de beraberinde getirir. Esasen İslamiyet'te ırk, dil ve etnik köken birlikteliğini aşan değerler bütününe, inanç ve ideal ortaklığına dayanan yüksek yardımlaşma ve dayanışma duygularıyla örüntülenmiş bir toplumsal hayattan söz edilir. Ayrıca toplum konusunda gerçekçi bir yaklaşım sergilenerek, toplumsal hayatın işleyişi bilgi, hak ve adalet gibi temel ilkeler üzerine bina edilir. Bu bağlamda, Kur'an-ı Kerim'deki pek çok ayette, kendileri muhtaç olduğu halde, ihtiyaç sahibi kişilere yardım ederek, onları kendilerine tercih eden ve bu davranışlarıyla cimrilik ve bencilliği yenenlerden övgüyle söz edilir (Haşr, 59/9). Diğer taraftan, kimsesizlere kötü davranan ve muhtaçları gözetmeyen kişilerin, bu tutumu, ağır bir biçimde eleştirilir (Mâûn, 107/1-7). Bireyler; merhamet, adalet, yardımlaşma ve dayanışma gibi değerleri önce kendi benliğinde yerleştirip kökleştirmeye, daha sonra bu değerlerin toplumda yaygınlaşması için çaba harcamaya çağırılır (Beled, 90/11-17). Bu tebliğin amacı, sosyo-ekonomik ve kültürel boyutları öne çıkan toplumsal yardımlaşma ve dayanışma olgusunun boyutlarının, öncelikle ilgili ayetler bağlamında ele alınması, ardından güncel örneklerden hareketle değerlendirilmesidir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Hayat, Toplumsal Yardımlaşma, Toplumsal Dayanışma, İslamiyet

Üçüncü Bin Yılı Yaşarken, Modern İnsan" Model İnsan"

Esra Hacımüftüoğlu

Öz

Modern birikim, insanlığa vadettikleriyle dünyayı yaşanmaz bir hale getirmektedir; özgürlük, sorumluluk, haz vb. birçok kavramın içinin seküler olanla doldurulması ve bunun ideal olarak sunulması, insanlığın felaketini getirmektedir. Oldukça iddialı gözükken bu cümle, aslında içinde bulunduğumuz yüzyılın bir resmini vermektedir. Dünya, geçirdiği ve hali hazırdaki savaşları, insanlık dışı uygulamaları, nükleer krizlerin yol açtığı çevre felaketleri, mülteci sorunu vb. pek çok problemi yaşarken unutulmaması gereken husus, bütün bunların kaynağının insan olduğu gerçeğidir. XIX. Yüzyıl felsefî akımlarının insana biçtiği rol ortadadır: kutsallıktan uzak, maneviyatla bağlarını koparmış, her şeyin ölçüsünü kendisi bilen ve sürekli tüketen bir varlık... Modern olarak nitelendirilen bu insanın yaptıkları ortadadır; ancak gelecek adına iyi umutlar beslememizi sağlayacak hiçbir ışık da bulunmamaktadır. Dünya, ancak Batı tipi insan modeline karşı çıkacak bir insan tasavvuruyla sıkıntılarından kurtulacaktır. Modern dayatmalara başkaldırmak, ancak İslam'ın öngördüğü insan modeliyle mümkündür. Çünkü Kur'an'ın insan modeli, insanın kendi varoluşundan yola çıkarak bir anlamlandırma çabasıdır ve yeryüzünü daha yaşanabilir kılmaya gayretinin ibadete dönüştüğü bir anlayışı beraberinde getirir. Kur'an'ın mü'min insandan beklediği davranışlar, evrensel hakikatlerin temelini oluşturmaktadır. Bundan dolayı model insan, davranışlarını gündelik hezeyanların değil, ilâhî hakikatlerin belirlediği bir insan tipidir. Günümüzde yaşananın aksine, sisteme uyandan ziyade, yeni bir sistem getirendir. Model insanın zirvesini oluşturan Hz. Peygamber, bütün insanlık için bir önderdir. Bu çalışma, içinde bulunduğumuz yüzyıldaki modern insan dayatmasına karşı, İslam'ın/Kur'an'ın öngördüğü insan modelini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Kur'an ayetlerinden yola çıkılarak yapılacak olan bu çalışma, Kur'an'da sunulan model insanın özelliklerini belirleyebilmeyi amaçlamaktadır. Kutsalla olan ilişkisinden tüketim ahlakına, insanlarla etkileşiminden tabiata bakış açısına farklı olan iki insan tipinin incelenmesi günümüz dünyası için oldukça anlamlı gözükmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kur'an, Tefsir, Model, Modern, İnsan

Vurun Kahpeye ve Yeşil Gece Romanlarındaki Dînî ve Tasavvufî Anlayış

Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Şamil Baş

Öz

Halide Edip Adıvar'ın Vurun Kahpeye (1923) ve Reşat Nuri Güntekin'in Yeşil Gece (1928) romanları Cumhuriyet'in ilanından sonra yazılmış olan ilk romanlardandır. Her iki romanın ana kahramanları Millî Mücadele dönemi yıllarında Anadolu'da görev yapmaya çalışan öğretmenler olmaları açısından benzer bir özellik taşır. Çalışmamız bu iki romandaki ana karakterler olan Aliye ve Ali Şahin isimli öğretmenler üzerinden ortaya konulmaya çalışılan ve eleştirilen dînî ve tasavvufî anlayışı irdelemektedir. Her iki roman Millî Mücadele dönemi içinde Anadolu'nun köy ve kasabalarındaki din adamları ile toplumun ileri gelen kimselerinin düşmanla işbirliği içinde olduğuna ve ayrıca bidat ve hurafelere vurgu yapmaktadır. Dini kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaya çalışan şahsiyetler ile onların karşısında durarak toplumu sağlam bir zemine yerleştirmeye çalışan aydın öğretmen karakterleri arasında gelişen olaylarda ve toplumun geri kalmışlığının yanlış uygulana gelen dînî ve tasavvufî değerler üzerinden sorgulanmasında benzer zaman ve mekan üzerine temellendirilmiş Vurun Kahpeye ve Yeşil Gece romanları medrese-mektep, gerici-ilerici, dindar-laik, hain-vatansaver, müderris-öğretmen ayrışmasına idealist ve milliyetçi öğretmen gözüyle bakmaktadır. Bu bildiri, temelde her iki romanda ortaya konulan dînî ve tasavvufî eleştirileri Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinin kapatılan tekke ve zaviyelere ve din olgusuna karşı duruşu bağlamında açıklamaya çalışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Vurun Kahpeye, Yeşil Gece, Milli Mücadele, Din, Tasavvuf

Yabancı Düşmanlığı ve Irkçılık Bağlamında Dinsel Şiddeti Besleyen Faktörler

Prof.Dr. Niyazi Akyüz - Prof.Dr. İhsan Çapcıoğlu - Dr. Mehmet Akın

Öz

Öteki'ni kabullenememe sorunu olarak yabancı düşmanlığı, yabancı ya da öteki olarak tanımlananın kimliğiyle ilgilidir. Yabancı düşmanlığı, kişinin kendi kültürünü merkeze alması ve geri kalan herkesi ve her şeyi o pencereden görme eğiliminin bir sonucu olarak etnosentrik bir tutumdur. Yabancı düşmanı olan kişiler; 'öteki'ni tanımaya yönelik bir çabayı reddederler. Bu bağlamda, bir mekânı veya bir zamanı kişisel ya da grupsal mülkiyetine aldığını düşünerek kendisiyle aynı nitelikte olmayanları reddeden kişiler yabancı düşmanı kategorisinde değerlendirilebilir. Yabancı düşmanı kişiler, kendi ülkesinde yabancı bulunmasını hoş görmez, bu nedenle de yabancıları sevmez. Irkçılık ise, kendi ırkını öteki ırklardan üstün sayma eğilimidir. İnsanların toplumsal özelliklerini ırksal özelliklerine indirgeyen ve bir ırkın öteki ırklara üstün olduğunu iddia eden toplumsal öğretinin adıdır. Irkçılık ve yabancı düşmanlığı, çağdaş dünyanın en önemli toplumsal sorunları arasında yer almaktadır. Çünkü söz konusu tutum ve davranışlar, farklılıkların bir arada yaşamasını mümkün kılan barışçıl toplumsal ortamların mevcudiyetini tehdit etmeye devam etmektedir. Irkçılık ve yabancı düşmanlığına dayanan tutum ve davranışlar bireyler ve gruplar arasında şiddet içerikli eylemlerin de ana bileşeni durumundadır. Bu tebliğin amacı, teoride barış, huzur, esenlik ve kardeşlik gibi temel ahlaki erdemler çerçevesinde tüm insanların eşitliğini hedefleyen dinlerin, pratikte bu ilkelerle çelişen gündemlere konu olmasının arkasında yatan sebeplerin ırkçılık, ötekileştirme ve yabancı düşmanlığı olgularından hareketle araştırılmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Düşmanlığı, Irkçılık, Ötekileştirme, Din

Yeni Dini Hareketlerin Üye Kazanma ve Kazandıkları Üyeleri Elde Tutma Yöntemleri

Doç.Dr. Süleyman Turan

Öz

Modernizm, sekülerleşme, subjektivizm, kayıtsızlık, aşınmışlık, bireycilik, hazcılık, küreselleşme, çoğulculuk, hızlı değişim vb çeşitli faktörlere bağlı olarak XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren özellikle Batı dünyasında ortaya çıkan Moonculuk, Hare Krişna, Sayentoloji vb yeni dini hareketlerin kısa sürede hızla yayılarak dünya çapında varlık göstermeye başladıkları ve hatta bu hareketlerin uzantılarına ülkemizde de rastlandığı bir vakıadır. Bu tür oluşumların nasıl üye elde ettikleri, taraftar kazanırken hangi temel yöntemlere başvurdukları ve kazandıkları taraftarları ellerinde tutmayı nasıl başardıkları YDH'ler bağlamında öteden beri tartışılan hususların başında gelmektedir. Elbette hareketlerin çeşitliliği ve sahip oldukları özelliklerin birbirinden oldukça farklılık gösterdiği dikkate alındığında sergilenen yöntemlerin değişiklik arz edeceği de bir vakıa olmakla birlikte tüm hareketler için geçerli olabilecek temel bazı stratejilerden de söz etmek mümkündür. Bu bildiride yeni dini hareketler olarak bilinen oluşumların taraftar kazanırken başvurdukları temel yöntemler örneklerle açıklanmaya çalışılacaktır. Böylelikle bir yandan, ülkemizde de uzantılarına rastlanan yeni dini hareketlerin vatandaşlarımızı kendi saflarına çekmelerinin önüne geçme noktasında neler yapılabileceği hususunda veri sağlamayı amaçlarken, öte yandan da 15 Temmuz darbe kalkışmasına yeltenen FETÖ gibi, topraklarımızda beslenen oluşumların taraftar kazanma noktasında takip ettikleri benzer uygulamaların anlaşılması noktasında ipuçları sağlamayı amaçlamaktayız.

Anahtar Kelimeler: Yeni Dini Hareketler, Misyonerlik Yöntemleri, Beyin Yıkama, Psikolojik Baskı, Meditasyon

Zamahşerî ve Ebû Hayyân Tefsirlerinin İ'cazu'l-Kur'an Açısından Karşılaştırılması

Öğr.Gör. Fatma Dursun - Dr. Öğretim Üyesi Eyüp Yaka

Öz

Zamahşerî (467 /1075) ve Ebû Hayyân (745/1344) farklı asırlarda yaşamalarına rağmen kendi dönemlerinde Arap dilindeki kabiliyet ve vuküfiyetleriyle ön plana çıkmışlardır. Zamahşerî'nin tefsiri Keşşaf rivayet tefsiri iken Ebû Hayyân'ın el-Bahru'l-muhît'i rivayet tefsiridir. Dil ve belâgat açısından öne çıkmış bu iki önemli tefsir müellifinin eserlerinde tefsir ilimlerinden İ'cazu'l-Kur'an hemen göze çarpmaktadır . Zira her iki müellif de Kur'an'ın lügat, nahiv, belâgat ve icaz yönlerinden incelenmesine büyük önem vermiştir. Çalışmamızda bu iki farklı tefsir çeşidinde İ'cazu'l-Kur'an konusunun nasıl ele alındığı hakkında incelemelere yer verilecektir. Ayrıca bu iki tefsirde, İ'cazu'l-Kur'an'ın hangi alt konu başlıkları (dil, üslup, ğayb haberleri, tabiat ilimler vb.) altında ele alındığı tespit edilmeye çalışılacaktır. Dil açısından öne çıkmış bu iki eserde başka hangi kuran ilimlerine yer verildiğine dair bilgilere kısaca değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Zamahşerî,ebû Hayyân,tefsir,i'cazu'l-Kur'an,belâgat